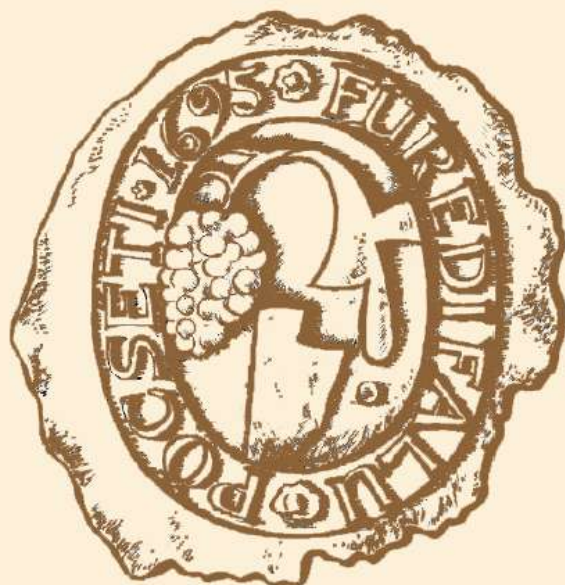

FÜREDI HISTÓRIA

HELYTÖRTÉNETI FOLYÓIRAT

XV. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

40.

2015.

Balatonfüred-fürdő. Club ház.

Balra: az új hajóépítő műhely, középen: a Királyi Magyar Yacht Club székháza,
jobbra, hátul: a volt Young-féle hajóépítő
(Képeslap 1922 körül, Városi Helytörténeti Gyűjtemény)

Tűznél melegedő katonák
(Tábori képes levelezőlap, eredetije magántulajdonban)

Tábori lelkész prédikál az orosz fronton

TARTALOM

TANULMÁNYOK

Lichtneckert András:

LUTTOR FERENC TÁBORI LEKÉSZ AZ I. VILÁGHÁBORÚBAN	3
--	---

KÖZLEMÉNYEK

Rácz János:

A BALATONFÜREDI YACHT CLUB	9
----------------------------------	---

Kellei György:

ÜZENETEK ODAÁTRÓL: GERENCSÉR MIKLÓS ÉS SZILÁGYI FERENC	18
--	----

TALLÓZÓ

Elek Miklós:

75 ÉVE ÍRTA A „BALATONFÜRED” CÍMŰ ÚJSÁG	21
---	----

KÖNYVSZEMLE

ÚJ KÖNYVEK	22
------------------	----

ÉVFORDULÓK

Tóth-Bencze Tamás:

A 2015. ÉV ELSŐ NEGYEDÉVÉNEK KIEMELT ÉVFORDULÓI	23
---	----

OLVASÓINK ÍRTÁK

Topolánszky Ádám:

IL COMMODORE: NEGYVENÖT ÉVE HALT MEG DR. HORVÁTH BOLDIZSÁR, BALATONFÜRED KIVÁLÓ ORTOPÉD ORVOSA ÉS VITORLÁZÓJA – A HÍRES „ADDIO” 40-ES CIRKÁLÓ KAPITÁNYA	26
--	----

EGYESÜLETI HÍREK

Ács Anna:

BALATONFÜRED SZERELMESE: DR. NÉMETH LÁSZLÓ (1927 – 2015)	29
--	----

EGYESÜLETI ÉLET: A Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület második félévi tevékenysége 2014-ben	31
---	----

Rácz János:

BALATONI HALAINK	32
------------------------	----

FÜREDI HISTÓRIA
helytörténeti folyóirat

XV. évfolyam 1. szám 40. 2015.

Alapítva: 2001-ben

Felelős szerkesztő:
DR. RÁCZ JÁNOS

Szerkesztő bizottság:
BAÁN BEÁTA, ELEK MIKLÓS,
NÉMETHNÉ RÁCZ LÍDIA,
SÁRKÖZINÉ SÁROVITS HAJNALKA,
TÓTH-BENCZE TAMÁS

Nyomdai előkészítés:
TÓTH-BENCZE TAMÁS

Kiadja
a Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület

Felelős kiadó:
BUDÁNÉ BOCSOR ÁGNES
elnök

A folyóirat
Balatonfüred Város Önkormányzata
támogatásával jelent meg.

A pecsétnyomat rekonstrukciója
PÁLFFY KÁROLY
grafikusművész munkája.

Ára: 400 Ft

A folyóiratot az egyesületi tagok
tagilletményként kapják.

Megjelenik évenként négyszer:
március, június, szeptember, december

Szerkesztőség:
E-mail cím: furedihistoria@gmail.com

Nyomda:
OOKPress, Veszprém
Felelős vezető: SZATHMÁRY ATTILA

ISSN 1587-9399

E számunk szerzői:

Dr. Ács Anna irodalmi muzeológus,
ny. gyűjteményvezető
Veszprém

Elek Miklós könyvtáros, ny. gyűjteményvezető
Balatonfüred

Kellei György író, újságíró
Balatonfüred

Dr. Lichtneckert András történész
Veszprém

Dr. Rác János nyelvész
Balatonfüred

Topolánszky Ádám társadalomkutató, publicista
Budapest

Tóth-Bencze Tamás könyvtáros
Balatonfüred

A folyóirat kapható:

Balatonfüreden a Városi Könyvtárban,
a Városi Helytörténeti Gyűjtemény
és Kiállítóhelyen,
a Tourinform Irodában és
az Arácsi Népházban.

Köszönjük a szerzőknek, alkotóknak, hogy tiszteletdíjukról lemondtak,
és ezzel támogatták a folyóirat megjelenését.

LICHTNECKERT ANDRÁS

LUTTOR FERENC TÁBORI LELKÉSZ AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBAN

1914. június 28-án Szarajevóban, a Latin hídnál Gavrilo Princip szerb diák két lövéssel megölte Ferenc Ferdinánd trónörökösét és hitvesét, Zsófia főhercegnőt. A kettős gyilkosság lett a közvetlen oka az első világháború kitörésének. A hatalmi harc az emberiség történetében addig nem látott létszámú hadseregek részvételével folyt, s a veszteségek – halottakban, sebesültekben, betegekben, hadifoglyokban – minden korábbi meghaladtak. A Magyar Királyság területén 3,6 millió embert hívtak be katonai szolgálatra, a férfi lakosságnak kerekén 17%-át érintette közvetlenül a háború. A veszteség elesettekben és elhaltakban 661 ezer, sebesültekben 743 ezer, hadifoglyokban 734 ezer fő volt.¹ E számok alapján lehet csak megítélni a tábori lelkészek és a katonaeorvosok szolgálatát az első világháborúban.

A tábori lelkészek a nemzeti és birodalmi hadseregekben a szabályzatoknak és a katonai esküjüknek megfelelően teljesítették a szolgálatukat. Így volt ez az Osztrák–Magyar Monarchia három részből álló haderejében is: a közös – k. u. k. vagy cs. és kir. – hadseregben, a m. kir. honvédségnél és annak osztrák megfelelőjénél, a Landwehrnél.

X. Pius (1835–1914) pápának alig egy hónapja maradt arra, hogy a háború kérdésében véleményt nyilvánítson. A Szerbiának elküldött hadüzenet után öt nappal, 1914. augusztus 2-án a Vatikánból figyelmeztette a világ katolikusait a háború előreláthatóan súlyos következményeire: „Csaknem egész Európa borzalmas háború örvényébe sodródott. Ennek a háborúnak veszedelme, eshetőségei, kimenetele már rövid gondolkodás után is gyásszal és irtózással tölthet el mindenkit.”²

Utóda, XV. Benedek (1854–1922), pápaságának ötödik napján, 1914. szeptember 8-án a világ katolikusaihoz intézett körlevelében szintén a béke mellett tette le a voksát. 1914. november 1-jén kiadott *Ad beatissimi Apostolorum* kezdetű enciklikájában a háború fő okait a szeretet hiányában, a tekintély megvetésében, a társadalmi osztályok és rendek közötti harcban és a birtoklási vágyban alapította meg, és a nehéz helyzetben kijelölte a katolikus egyház feladatait. 1915. július 28-i békeszózata és a hadban állókhoz 1917. augusztus 1-jén intézett felhívása a békekötésre eredménytelen maradt. Elsőként ítélte el az örményszági népiirtást,

amiért az örmény nép nagy tisztelettel és hálával viseltet iránta. Tiltakozott a trianoni békét létrehozó szerződés ellen. A kortársak békepápának tartották, amit már a háború alatt megjelent írások is mutatnak. A veszprémi püspöki könyvtáros, dr. Luttor Ferenc: *XV. Benedek, a béke-pápa* (1916) és Pfeiffer Miklós: *XV. Benedek pápa és a világbéke* (1918) című írásában emlékezett meg róla. XV. Benedek imája a békéért bekerült a Katonák ima-könyvébe is.

A veszprémi egyházmegye körlevelei alapján összeállítható tábori lelkészi lajstrom 28 nevet tartalmaz.³ A katonai szolgálatra legalkalmasabbnak az 1884-ben vagy akörül született, 30 év körüli plébánosokat és káplánokat találták. Hozzájuk kell számítani Sági Józsefet, aki már 1911-től a Monarchia haditengerészeténél szolgált. A Szent István csatahajó elsüllyedésekor egy torpedónaszád kimentette, s 1918 júliusától a háború befejezéséig a Tegetthoff csatahajó tábori lelkésze volt.⁴ A későbbi veszprémi püspökök közül dr. Tóth Tihamért és dr. Bánáss Lászlót találjuk a tábori lelkészek között. A Balatonfüred történetéből ismert lelkészek közül Luttor Ferenc (Székesfehérvár, 1886 – Platanos, [ma: Buenos Aires városrésze], 1953) [Balatonfüreden 1918-tól 1928-ig plébános – a szerk.] az elsők között kapta meg a behívóját, Kertész Kálmán [1923-tól balatonfüredi hitoktató] zádkányi plébános 1915-ben önként jelentkezett harctéri szolgálatra.

Az első világháború kitörésekor dr. Luttor Ferenc veszprémi püspöki könyvtáros történelmi és régészeti tanulmányok végett Rómában tartózkodott. Megbetegedéséről Hornig Károly megyéspüspök először Csiszárik János kanonoktól értesült, akinek a veszprémi várban lévő házat a háború kitörése után katonai kórház céljára lefoglalták. Luttor július 19-én kelt levelében engedélyt kért a megyéspüspöktől, hogy utókúra végett elhagyhassa római állomáshelyét. Kérelméhez csatolta *Mária Terézia halála és a római kúria* c. művének tiszteletpéldányát.⁵

Amikor Rómából Fiuméba, onnan Veszprémbe utazott, már a zsebében volt a behívóparancs, amely a székesfehérvári cs. és kir. 69. (később Hindenburg) gyalogezredbe szólította tábori lelkészi szolgálatra. Luttor Székesfehérvárott született,

emiatt hívhatták be a város ezredéhez. Augusztus 4-én még levelet írt püspökének, a közbenjárását kérve a kiváltása ügyében, azonban hamarosan a veszprémi pályaudvaron találta magát – egyenruhában, tiszti szolgájával és lovával egy lóvagonban elhelyezve. A tábori lelkészek ugyanis a behívástól kezdve kikerültek a megyéspüspök joghatósága alól, s hivatali előljárójuk a püspöki ranggal felruházott, Bécsben székelő apostoli helynök (vikarius) lett. Így Luttor kérelmét Hornig előbb a honvédelmi miniszterhez továbbította, s egészségi okokra hivatkozva kérte a katonai szolgálat alóli felmentését.⁶ A kérelmet szeptember közepén Bjelik Imre tábori püspök is megkapta, aki Bécsben szeptember 21-én kelt levelében szabadságolta – a közben karlsbadi fürdőkúrára elutazott – Luttort.⁷

Dr. Luttor Ferenc

Legközelebb 1915 nyarán intézkedtek Luttor ügyében a katonai hatóságok. A tábori püspök július 11-én Veszprémben helyi szolgálatra osztotta be, kilátásba helyezve katonai kórházi lelkészként való alkalmazását. Erre a háború kitörésétől működő

dő veszprémi cs. és kir. katonai tartalékkórház adott volna lehetőséget. (Ennek a tartalékkórháznak volt a fiókkórháza vagy osztálya a balatonfüredi Erzsébet Szanatóriumban felállított hadikórház.) Július végén a budapesti hadtestparancsnokság Luttort átadta a pozsonyinak, ahol beosztották a tábori lelkészséghez, a megyéspüspökkel pedig közölték, hogy Luttor „tényleges szolgálatra való behívására ez idő szerint nincs ok”.⁸

A hivatalos iratokból nem állapítható meg pontosan, hogy mi történt Luttorral 1914 augusztusa és 1915 júliusa között. Az eddig közzétett életrajzi adatok szerint Luttor a behívásától 1914 karácsonyáig teljesített tábori lelkészi szolgálatot a szerbiai harctéren, szeptemberben azonban Karlsbadba utazott, s a helyét egy másik lelkész vette át a 69. gyalogezredben.⁹

Luttor a harctéren naplót vezetett, amelynek a célját így fogalmazta meg: „Naplót nem szívesen írok. Vagy magamnak írom s akkor kusza összevisszaság bizony az; vagy, ha az irodalom körébe kerül, akkor nincs meg többé az az intim jellege, melyet a gondolatoknak, impresszióknak keresetlen, közvetlen rögzítése neki kölcsönöz. S éppen a háborúból kikerült, nagyon intim jellegű naplók a legjobban számítanak a közönség illúzióira s legtöbbször legkevésbé „átélt” dolgokat tartalmazzák. S ha én most mégis azt, amit átéltem, naplószerűen adom elő, azzal csak az a célom, hogy a sokszor valótlannak látszó események valószínűségét vagy jelentőségételen dolgok pillanatnyi fontosságát refleksiók nélkül is elhitesse.”¹⁰

Bevonulása előtt egyenruhát csináltatott és a lovaglást gyakorolta. A tábori lelkészek öltözetét és felszerelését az időről időre kiadott katonai öltözeti és felszerelési szabályzatokban írták le. A honvéd lelkészek szabályzata aprólékosan részletezte a honvéd lelkészi díszkalap leírását.¹¹ A felszerelés legfontosabb kellékeinek egy bőrtáskában el kellett férniük, hogy azok mindig a tábori lelkésznél legyenek: stóla, egy kereszt, a szelence a szent kenettel való ellátásra, az egyházi szertartások könyve. Ellátták őket vöröskeresztes fehér karszalaggal, szolgálati pecsénymókkal, irodaszerekkel és a halotti anyakönyvezéshez szükséges űrlapokkal és kivonat űrlapokkal.¹² A lelkészek a genfi egyezmény védelme alatt álltak, de az nem védte meg őket, éppen ellenkezőleg, a déli harctéren pl. a vöröskeresztes karszalag szolgált célpontul a szerb lövészeknek.

Luttor egy református lelkész társaságában utazott Székesfehérvárról Budapestre, s a hosszú úton

azon tanakodtak, hogy mi is az ő teendőjük a háborúban. Naplójában azt írta, hogy a teendőkre nézve nem kapott utasítást, pedig ilyen volt, s bizonyára később neki is a kezébe nyomták a közös hadsereg tábori lelkészeinek nyomtatott szolgálati utasítását.

Budapestről az Alföldön át utazott Szabadkáig, a muníciós kocsi után kötött vagonban. A róma-velencei hálókocsi után a lóvagonban berendezett, szalmával párnázott fekhely szoktatta a katonaélet-hez. Kellemes érzés töltötte el, amikor megfürödhetett a palicsi tóban. A békés élet utolsó mozzanatai ezek, a következő állomás Klenák, amellyel szemben a Száva másik oldalán volt a szerbiai Sabác.¹³

A Monarchia csapatai 1914 augusztusában a szlavóniai Klenák községnél átkeltek a Száván, elfoglalták Sabácot, és déli irányban előrenyomultak a Varna–Vukošić–Cеровac vonalig. Luttor ezrede a 32. budapesti, a 44. somogyi és egy bosnyák gyalogezreddel együtt, nagyobb részben a József főherceg, altábornagy vezetése alatt álló hadosztály kötelékében részt vett a Sabác körüli harcokban, ezért naplója is ennek a hadosztálynak a mozgását követi, a szereplői pedig a négy gyalogezred katonái.¹⁴

A tábori lelkészek feladatait a szolgálati szabályzatokban rögzítették. A honvéd tábori lelkészek különös kötelességeit békében 9 pontban állapították meg. Ezek háborúban: „Az ellenség előtt álló valamely seregtest honvédlelkészének egyik legfontosabb kötelessége, hogy a lelkészetre bízott egyéneket a viszonyokhoz képest oktassa, őket az isteni gondviselés iránti bizalom és hittel áthassa, hűség és kitartásra serkentse, a sebesülteket vigasztalja és megnyugtassa, hogy a súlyos sebesülteket és haldoklókat, amennyire ezt a kötőzőhelyek vagy a csatatér viszonyai megengedik, a szent vallás vigaszaival ellássa, a szeretet és könyörületesség műveit önmaga tényleg gyakorolja, és a katon orvosokat működésükben tőle telhetőleg támogassa.”

Tóth Tihamér tábori lelkész – 1939-ben veszprémi püspök – 1914 decemberében a szerbiai harctéren 12 pontban foglalta össze a katonai papok feladatait.¹⁵ A harctéri lelképásztorkodást a rajvonalban (*Schwarmlinie*), az elsősegélyhelyen (*Hilfsplatz*), a kötőzőhelyen (*Verbandsplatz*), a tábori kórházban (*Feldspital*), az ellenségeskedés helyén levő hajókon s ilyen várakban határozta meg, míg a hátszágban felállított katonai kórházakban a lelképásztor teendőit azonosnak tekintette a többi kórházi lelkészével.¹⁶ Kirner A. Bertalan református

lelkész két társával a beszercebányai betegmegfigyelő állomás 3 ezer férőhelyes barakk-kórházában szolgált, ahol a lelkészek egyik napon barakkos, a másik napon műtős, a harmadik napon irodista (*fungens*) lelkészek voltak. Utóbbiak végezték a temetéseket is.¹⁷

A harctéri lelkészi szolgálat tömeg- és egyéni pasztorációt jelentett. A tábori mise nem pusztán katonai fogalom, minden szabadban tartott mise tábori mise. A harctereken a katonák, főleg a műszaki alakulatok építették a tábori kápolnákat, oltárokat, amelyekkel békeidőben ellátták a hadsereget, de a háború alatt hiány volt belőlük. A tábori kápolna leltárát (kellálladékát) a szolgálati szabályzat függeléke tartalmazta felekezetek szerint. Katolikus misét felszentelt helyen lehetett tartani, ehhez a tábori lelkészek egy felszentelt követ hordtak magukkal. A Monarchia hadseregének katolikus tábori lelkészei a misézésnél az apostoli helynök és a Szentszék jóváhagyásával 1902-ben kiadott *Rituale in usum caes. et reg. cleri militaris* c. szertartáskönyvet használták.

Luttor első tábori lelkészi feladata az 1914. augusztus 15-én reggel 9 órakor tartott tábori mise volt. A tábori mise gyakran az ütközetbe indulást jelezte a katonáknak. A rác templom oldalán gallyas, virágos tábori oltárt állítottak. Az ezredzene kar éppen az ütközet előtti imát fújta, mikor megérkezett a katonák körében népszerű, bátorságáért tisztelt József főherceg. A hadosztályplébános mondott misét, a végső imákat a királyért és a háború szerencsés kimeneteléért. Luttor prédikált, szavaira az ágyúdörgés adta a visszhangot. Prédikációja végén érzekelte a hatást: „A marcona arcok elsimult vonásaiból hálás-könnyes szemek tekintetek fel rám.”¹⁸

Az istentisztelet végére a zsebekből előkerültek az imakönyvek, amelyekkel minden felekezet ellátta a katonákat. A katolikusok körében a Szent István Társulat kiadványai, Molnár Vid Bertalan és Reviczky Aladár által összeállított katonai imakönyvek voltak a legnépszerűbbek. A Molnár Vid Bertalan által összeállított imakönyvet szlovák nyelven is kiadták. A reformátusok számára is több katonai imakönyvet adtak ki. Az izraelita felekezetűek többnyelvű (héber, német, magyar) imakönyvet használtak.

Az igazi egyéni pasztoráció leginkább a sebesültek között folyt, és a katonák gyóntatásában valószínűleg meg. A lelkész a lövészárokból, a tűzvonal mögött kb. 1000 lépésre felállított elsősegélyhelyen, és a 10–15 km-re felállított tábori kórházban

végezte a kötelességét. A katonák gyóntatásához a Monarchia hadseregének nemzetisége összetétele miatt 18 nyelven és nyelvjárásban kiadott gyóntatókönyvet használtak. A Lélekhalász (*Piscator animarum*) egyik oldala latinul, a másik fonetikusán írt idegen nyelven 50 kérdést tartalmazott.¹⁹

A más vallásúakkal is törődnie kellett a katolikus tábori lelkésznek, aki az egyéni pasztorációt a katonák között különbségtétel nélkül végezte. Augusztus 27-i naplója szerint Luttor bosnyák, református, lutheránus, zsidó sebesültekkel, haldoklókcal találkozott a harctéren, a kórházakban. Különös tisztelettel írt a bosnyákokról, akik a Monarchia hadseregének legbátrabb katonái közé tartoztak. „Megható a muszlimoknak a viselkedése künn a harcmezőn is. Fedezéket nemigen keresnek. Vad elszántsággal törnek a cél felé. Mikor azután valamelyik halálosan találva kibukik közülük, egy éneket, nyújtott, szívbe markoló melódiát énekel, énekszóval leheli ki lelkét. Ennek az éneknek minden taktusában ott leselkedik a halál. Ütközetek előtt, pihenők alatt is énekelnek ilyen nyújtott, fájdalmas dallamokat, csupa vallásos megadás, csupa önfeláldozás a motívumuk. A kurucnóták kesergő tónusát éreztem át bennük.”²⁰

Egy bosnyák sebesültről így emlékezett meg naplójában: „Amint felkelek a szalmazsák mellől, érzem, hogy esennen tapad rám két villogó szem; a szomszédos bosnyák nézett olyan esdve, hogy a szívembe markolt. Kiéreztem belőle az emberi vágyat, egy morzsát akar ez is abból a vigasztalásból, amit a többieknek adok. Hiszen, ha értettem volna a nyelvén! Alig hallhatóan suttozta, hogy mohamedán. Lesimítottam homlokáról a hideg verítéket, s melléje térdelve azt mondtam: Allah dobro! (Isten jó!) Mire ő hálásan rám szögezte szemeit, hívő áhítattal ismételte szavaimat, s oly nyugalommal várta az elkövetkezendőket, amire csak egy fatalista képes.”²¹

Máskor egy izraelitát kellett a gondjaiba venni: „Járálok a sebesültek között. A katolikusok épületesen felveszik a szentségeket. A lutheránus, református is bizalommal van hozzám. A sorban egy beretvált arcú fiatalember mellé kerülök. Hátlóvést kapott szegény, mozdulatlanul kell feküdnie. Odatérdelek melléje, kérdem, katolikus-e? „Zsidó vagyok, kérem, feleli, de – gyorsan hozzáteszi – nem törődöm a vallással, maradjon mellettem egy kicsit tisztelendő úr!” Kioktatom, hogy éppen azt szeretném, ha a súlyos órában törődne a vallásával. Látom, hogy csak félelmében tette a semlegességi nyilatkozatot.”²²

Közben gyűltek az általánosításra alkalmas tapasztalatok a katonák viselkedéséről:

„A sebesülteknek különös lélektana van. A könnyű sebesült türelmetlen, követelő. De akad vidám, derűsen mosolygó is, amelyik gyönyörteljes izgalommal meséli el sebesülése történetét. Ezek azután itthon a Hári Jánosok, akik öt percig álltak a tűzben, azután, mint fővezérek napokat mesélnek át élményeikről.

A súlyos sebesült csendes megadással tűri sorsát. A nézésüket nem feledem el soha. Először révedező, ijedt tekintettel hordozzák körül szemüket a környezeten, azután valami esdő, valami könnyőrületre indító vonás rögzítődik meg arcukon. Mikor az első súlyos sebesült mellé letérdeltem, hogy neki az utolsó kenetet feladjam, az én páciensem sírva fakadt. Erőtlen testalkatú, fiatal legény volt. Megrázott engem is a halálnak a szele. „Tisztelendő úr, hát meg kell hálnom!” Mennyi tudatra ébredt emberi fájdalom volt ebben az egyszerű kérdésben. Először álltam szemben az erőszakos halál problémájával. Letöröltem könnyeimet és azt mondtam: „Fiam, te megtetted kötelességedet, a többit bízd a jó Istenre.” (Ez a legény azóta már újra a harctéren van.) És egyszerre feltárult előttem az én hivatásom, a maga egész mélységében. Irgalmas szívű, nagy, emberséges érzésű főorvos dolgozott mellettem. Aki a sebesültek szájába szívt, cigarettát dugott, hogy feledjék az operációval meg a kötözéssel járó fájdalmat.”²³

A kórházakban és a harctereken a tábori lelkész munkájának nagy részét az utolsó szentségek kiszolgálása és a végső búcsúra való felkészítés jelentette. Luttor augusztus 15-i naplójában jegyezte fel az ezred első halottját, aki egy komitácsi (szerb népfelkelő, gerilla) golyójától esett el. A temetést a következő napon tartották – ekkor még katonai pompával. Nem említi naplójában a halotti anyakönyvezést, a tábori lelkészek legfontosabb írásbeli kötelezettségét, amelyet az anyakönyvezésről kiadott szolgálati utasítás szerint végeztek.

Dr. Tóth Tihamér a déli harctéren írta az anyakönyvek vezetéséről:

„Részletes szabályok intézkednek a halottak anyakönyvezéséről. A csatatéren elesettekről közvetlen eltemetésük előtt egy, egyenesen ilyen célból kiküldött csapatnak tisztje veszi el az igazolólapot s ő, valamint a csapat egyik tagja a hátlapján feljegyzik a temetés napját és helyét, s ha a csapatok saját halottjaikat temetik, a személyazonosságát is igazolják a hátlapon. Ez a két aláírás esküszámba megy, hogy ti. az alolírottak jelenlétében

vették el az elesettektől az igazolólapot, illetve hogy az illető személyazonossága kétséget nem szenved. A kettős aláírás helyett a tábori kórházakban elegendő egy orvos aláírása is, ki ezzel a halált konstatálja. Aláírások nélkül az igazolólapot nem szabad felhasználni anyakönyvezésre. Viszont a szükséges aláírással ellátott igazolólapok adatait a tábori lelkész anyakönyvébe bevezeti s miután a hátapon jelezte az anyakönyvvezetés megtörténtét, az igazolólapot az illető csapattesthez, esetleg az illetékes kommandóhoz juttatja.

Többször megesik, hogy a halott katonáknál nem találják meg az igazolólapocskát. Ilyenkor a lapocska pótlására külön fölveendő halálesti jelentés (*Todesfalleingabe*) szolgál, melyet szintén két tanúval kell aláíratni, kik a halálnak szemtanúi voltak (*Augenzeuge des erfolgten Todes*), vagy a személyazonosságot igazolni tudják.

A halotti anyakönyv másolata minden hónap végén beküldendő az illetékes Feldsuperiornak, aki tovább küldi az apostoli tábori vikariátusnak.²⁴

Egyetlen ezrednek, a veszprémi 31. gyalogezrednek a halotti anyakönyve 2660 nevet tartalmaz, és a lajstrom korántsem teljes. A túlélők lelkében maradandó károkat okozott a háború. Mózner Ferenc, a veszprémi Szent Anna iskola tanára megrázó sorokban örökölte meg nagyapáink nemzedékének lelki traumáját.²⁵

Mózner Ferenc Ha majd vissza jönnek

Ha majd vissza jönnek lerongyolva, törve,
Ne szálljatok mégse az Istennel pörbe.
Hálaimát zengjen mindenkinek ajka,
Hisz öröm gyul ki a sok szenvedő arcra,
Ha majd vissza jönnek!

Ha majd vissza jönnek hideg téli éjjel,
Gyuljon ki az égbolt menyországi fénnel.
S kiknek lelke tiszta, álljon csak eléjük,
S hallgassa, mit susog fáradt, bus meséjük...
Ha majd vissza jönnek!

Jegyzetek:

1. Háborúk, válságok, diktatúrák demográfiai hatásai. I. A Nagy Háború. KSH 2014.
2. Litterae circulares ad venerabilem clerum dioecesis Wesprimiensis, 1914/XI. Nr. 4261.
3. Lichtneckert András: A tábori lelkészség és a katonai kórházak az első világháború alatt. Kézirat. Veszprém, 2014. – Litterae circulares ad venerabilem clerum dioecesis Wesprimiensis anno 1914, 1915, 1916, 1917, 1918. Wesprimii, 1914–1918.

Ha majd vissza jönnek a korán lett aggok,
Zugjanak, csengjenek az árva harangok.
Bánat – könny ne égjen, bus szív ne zokogjon,
Hogy édes halva maradt künn, a fronton.
Ha majd vissza jönnek!

Ha majd vissza jönnek öregek, legények,
Ne bántsanak senkit kárbavesztett évek...
Arcukon az idő csuf nyomát ne lássuk,
Csókkal, öleléssel, becézgetve várjuk,
Ha majd vissza jönnek!

Ha majd vissza jönnek, kik szenvedtek étlen,
Kiknek a fagyos föld volt nyughelyük télen,
Minden édes álmunk őket melengesse,
Világtalanságát türelmünk vezesse,
Ha majd vissza jönnek!

Ha majd vissza jönnek elborult elmével,
Fekete fátyolos örömtelenséggel,
Ami virág nyílik, mind nekik adjátok,
S még így is kevés lesz virágos hálátok...
Ha majd vissza jönnek!

Ha majd vissza jönnek a csonka vitézek,
Legyenek gyámoluk a megmaradt épek,
Léptüket segítsük, hogy életük terhe
Meggyötört szívüket bánattal ne verje...
Ha majd vissza jönnek!

Ha majd vissza jönnek s ujra nyíl a rózsa,
S telt kalással fizet a végtelen róna,
Összekulcsolt kézzel, áhítatos hitben
Mondjuk mindannyian! – Hála neked Isten!
Ha majd vissza jönnek!

A háború befejezése után a tábori lelkészek visszatérhettek egyházmegyéjük kebelébe. Az egyházak a tábori lelkészek, egyházi és vallási szervezeteken keresztül nagy szerepet játszottak az első világháború éveiben. Sokat tettek azért, hogy a harcterekre vezényelt katonaság és a háterszág népe a testi-lelki szenvedések és veszteségek ellenére is új életet tudjon kezdeni a háború után.

4. Veszprémi Érseki Levéltár (VÉL) Acta dioecesis, 4122/1915., 3466/1918.
5. VÉL Acta dioecesis, 4201/1914.
6. VÉL Acta dioecesis, 4013/1914.
7. VÉL Acta dioecesis, 4805/1914., 4822/1914.
8. VÉL Acta dioecesis, 2531/1915., 2780/1915.
9. Pfeiffer János: A veszprémi egyházmegye történeti névtára. München, 1987. 686–687.
10. Veszprémi Hírlap, 1914. december 6.

11. Öltözeti és felszerelési szabályzat a magyar kir. honvédség számára. Budapest, 1892.
12. Szolgálati utasítás a m. kir. honvéd lelkészek számára. Budapest, 1899.
13. Veszprémi Hírlap, 1914. december 6.
14. A nagy háború írásban és képben. Szerk. Lándor Tivadar. I. rész. Északon és délen. 1. köt. 53–92.
15. Dr. Tóth Tihamér: Lelkipásztorkodás a harctéren. Religio. 73. évf. Budapest, 1914. 820–822.
16. Dr. Tóth Tihamér: Lelkipásztorkodás a harctéren. Religio. 73. évf. Budapest, 1914. 815.
17. Kirner A. Bertalan: Betegápoló lelkész munkája a világháborúban. Budapest, 1915. 5.
18. Veszprémi Hírlap, 1914. december 20.
19. Ambrosius Tomsa OFM: Piscator animarum, seu Confessarius polyglottus. Nagybáb, 1913.
20. Veszprémi Hírlap, 1915. február 14.
21. Veszprémi Hírlap, 1915. február 14.
22. Veszprémi Hírlap, 1915. február 14.
23. Veszprémi Hírlap, 1915. január 24.
24. Dr. Tóth Tihamér: Lelkipásztorkodás a harctéren. Religio. 73. évf. Budapest, 1914. 820. – Feldsuperior = tábori főpap.
25. Veszprémi Hírlap, 1918. február 10.

Roham előtt istentisztelet a lövészárkokban

Harctéri temetés

BALATONFÜREDI VITORLÁSTELEPEK II.

RÁCZ JÁNOS

A BALATONFÜREDI YACHT CLUB

Helye és neve

A mai közforgalmú kikötő mólójától nyugatra, a BAHART kikötő északnyugati sarkában, a magyar vitorlázás bölcsőjének helyén van a BYC székháza, telephelye és kikötője. Közvetlenül a móló melletti sétányról nyílik, az emblematis, műemlék épület, a Vitorlás étterem mellett fekszik. Balatonfüred, Zákonyi Ferenc u. 2. Nagyméretű beton sólya, kishajó sólya, árbocdaru, 1,5 és 3,8 tonna teherbírású kézi működtetésű, illetve elektromos parti daru, valamint 75 férőhelyes őrzött személygépkocsi parkoló tartozik a kikötőhöz. Igen jól védett minden szélirányban. 94 kikötőhely épült ki. A kikötőben 2 vendég cölöpökön, 7 vendég pontonon köthet ki. 24 órás a portaszolgálat. A patinás füredi sportegyesület a BSC-ből való kiválás után a Balatonfüredi Yacht Club, rövidítve BYC nevet kapta. A névválasztás aligha szerencsés, több okból is. Egyrészt a kezdőbetűk miatt, a háromból csupán egy helyes, a másik kettő már nem. A *yacht* ugyanis a ma érvényes helyesírási szabályzat szerint *jacht*, a *club* pedig ugyancsak a kiejtés szerinti helyesírással inkább *klub*. Másrészt a BYC tulajdonnévi betűszó összetéveszthető más vitorlás egyesületek elnevezésével, például BYC volt a nevezetes Balatoni Yacht Club, a háború előtti Balaton egyik legjelentősebb, számos teleppel rendelkező egyesülete, de többek közt BYC-ként ismert a nagy hírű bajor vitorlásklub, a ma 900 tagú Bayerischer Yacht-Club 1909 óta, vagy az ausztriai Burgenländischer Yacht-Club, az ausztrál Bellerive Yacht Club, az amerikai Bayview Yacht Club, illetve a Britannia Yacht Club és a Berkeley Yacht Club, Bellingham Yacht Club, Boston Yacht Club, Blennerhassett Yacht Club, stb. is. Nevet változtatni persze bajos dolog, hajókat átkeresztelni egyenesen szerencsétlenséget hozó cselekedet, az elején kell alaposan megfontolni a névadást.

Története

A magyar vitorlás egyesületek között a BYC telephelyének a legtekintélyesebb a múltja, és ennek a klubnak a legjelentősebbek a hagyományai. Azon a területen, ahol ma a Balatonfüredi Yacht Club kikötője áll, 1867 óta folyik vitorlás egyesületi élet, március 16-án „Erzsébet királyné különös pártfogása” alatt, balatonfüredi székhellyel a Nemzeti

Kaszinó és a Budapesti Hajósegylet tagjai megalapították a BYC elődjének tekinthető *Balaton-Füredi Yacht-Egylet*et. Fővédnöke maga a királyné volt, tagjainak a fele az arisztokrácia soraiból került ki, a commodore (parancsnok) gr. Batthyány Ödön, a vicecommodore gr. Széchenyi Béla volt. Mint egy angol lap írta, „Az egylet székhelye Magyarország legelőkelőbb fürdőhelye, Füred a Balaton partján, amely gyönyörű környékével és hatalmas vitorlázási területével Európa legnagyobb és legvonzóbb hajózható tavának mondható” (HYM. 1867: 5). Az alapszabály szerint az egylet 25 tagnál többet be nem fogad, és a legkisebb hajó 2 tonnás lehet. A drága hajókat Angliából hozatták. Abból az időből a mánás-jachtok közül csupán gr. Széchenyi Béla Cowes-ben (Wight-szigeten) teak- és hickoryfából készült négytonnás hajója, a *Hercegnő* maradt meg. Ez 1878-ban Némethy Ernő győri kir. ügyész birtokába jutott, aki a balatoni vitorlássport tulajdonképpeni kezdeményezője lett Szarvassy Sándorral, Endrődy Bélával, Balogh Kálmánnal és Mihálkovics Tivadarral. Hamarosan megszülettek az első versenyszabályok is.

Audley Gosling budapesti angol főkonzul nagyon megkedvelte a Balatont, építtetett és ide is szállíttatott Angliából egy 7 tonnás hajót, a *Királynőt*. Hírlapi tudósítás szerint a dániai angol konzul és több angol család is készült füredi nyaralásra, „Egész yacht-társulatra lesz kilátás. Bizonyára nagyon fogja Balatonfüred jelentőségét emelni.” (ZK. 1879. nov. 30), májusban aztán „Balaton-Füred szépségeit az angolok oly vonzónak találták, hogy rögtön határozva nyári tanyát ütöttek itt föl” (Veszprém, 1880. máj. 16). A hazai vitorlássportban komolyabb föllendülést az itthoni hajógyártás megindulása hozott, Gosling – mint arról a Veszprém című megyei lap 1879 novemberében tudósít – Füreden tartózkodott, ahonnan írt a southamptoni hajóépítőnek, Richard Youngnak, biztosítva őt támogatásáról. Gosling Écsy László fürdőigazgató segítségével bérbe vette a Tihanyi Apátságától a mai Vitorlás étterem területét, műhelyében 1880-tól kezdték meg a vitorlás túra- és versenyhajók építését. Hírlapi tudósítás szerint „A nádas elején Young angolhajós 8 öl hosszú, 4 öl széles, és 15 láb magas hajóműhelyt épített, hogy a hajóépítési megrendeléseknek eleget tehessen, mert legújabbban is

két nagy vitorlás hajó rendeltetett meg” (Zala, 1880. nov. 17). Alkalmas hajókat épített, „... a kisebb vitorlás csónakokat 300-400 frtért készítt és biztosságukat garantírozza, mert kizárólagosan a Balatonra készítt őket, annak minden szeszélyét számba véve.” (ZK. 1880. jan. 22).

Young kezdeményezésére alakították meg 1884. január 28-án a *Balaton Vitorlázó Egylet*et, amelynek a nevét 1885-ben *Stefánia Yacht Egylet*re változtatták. Herceg Esterházy Mihály commodorságával kikötője és klubháza épült. Richard Young ebben az évben elhagyta az országot, műhelyét összességében a Stefánia Yacht Egylet vásárolta meg. A vezetőség a műhely felügyeletével Szarvassy Sándort, a klub gondokát bízta meg, aki Young pótlására Michael Ratsey cowesi hajóépítőt hívta meg. Itt maradt több angol hajóács is, akik magyar szakemberek kinevelésével megteremtették a magyar sportvitorlás építés alapját. A Veszprém nevű megyei lap 1884. szeptember 7-i száma „Regatta a Balatonon” címmel tudósít nagy versenyről: „Tavasszal alakult meg Stefánia koronahercegné védnöksége alatt a Vitorlázó Egyesület, ennek versenyait tartották négy napon át, az utolsó napon Stefánia díjáért.”

A klubélet kiszolgálására 1885-ben létesült a szép, arányos balatonfüredi klubház, amely a balaton vitorlázás fő központja lett. Fából épült, Hauszmann Alajos tervei alapján, eklektikus stílusban. Nem a ma látható épület helyén állt, hanem attól valamivel nyugatabbra. 1889-ben az egyletnek sikerült örök áron megszerezni az addig bérelt területet a tihanyi apátságtól. Ekkor bővítették a klubházat, tágas teraszokat építettek hozzá.

A klubház jelenleg ismert első ábrázolása 1889-ből

Az egykori Stefánia Yacht Egylet hajóparkja egyike volt a legszebbeknek Európában az édesvízi hajóparkok között. Az egylet kötelékében 25 nagy jacht, 30 csónak és 3 motoros hajó szántotta a habokat, a korabeli hajójegyzék szerint a nagyobb hajók: *Alma*, *Álmom*, *Arám*, *Fergeteg*, *Gardénia*,

Hableány, *Leonore*, *Olyannincs*, *Szélvész*, *Vészmadár*. Stefánia főhercegnő kétszer is járt Magyarországon (1892-ben és 1896-ban), vitorlázott, a gavallér magyar főurak jóvoltából fejedelmi szórakozásban volt része. A vízben több hajót összekötve, az Álmom és Arám nevűeken cigányzenére nagy tánc volt, utána vacsora, majd a klubházban reggelig ismét táncmulatság. Az udvarmester nagy megörökönyödésére Öfensége ugyancsak kivette részét a táncból, és járta a csárdásnak nevezett „barbár ug-rándozást”.

A Stefánia Yacht Egylet 1912. június 24-én belügyminiszteri rendelet alapján *Magyar Yacht Club*ra keresztelték át, amelyet 1913-ben (királyi engedély alapján) *Királyi Magyar Yacht Club*ra módosítottak. A Hajóépítő Üzem a hajókkal és a klubházzal később felajánlották megvételre az Angol–Magyar Banknak, amely 1920-ban át is vette az üzemet és a vitorlás flottát. A hajóépítő bővítéséhez az új tulajdonos lebontatta a régi klubházat, de vállalta egy új felépítését a régitől keletre, az egykori Young-féle hajóépítő előtti területen kőből és fából. Az új klubház 1921-ben készült el, a régi épület mintájára. Később a part felé teraszos részt alakítottak ki, amely a mai étterem kerti része. A harmincas években az egyesület a balatonfüredi klubház bővítésére 20000.- pengő visszafizetés nélküli segílyt kapott az akkori sporthatóságtól. A második világháborút követően, az 1949-es államosítás után a klubházat a balatonfüredi hajógyár sportegyesületének vitorlázói kapták meg. (1962-ben a vitorlázók új klubházat építettek maguknak, a régít átadták a HungarHotels Vállalatnak. Ekkor létesült vendéglátóhely benne.)

Az 1921-ben elkészült új klubház, háttérben a hajóépítő

A hajóépítés folytatására a bank részvényeket bocsátott ki, és 1920-ban megalapította a Balaton Vitorlázó Rt.-t. A részvénytőkéből először a barakkok helyére téglapépületeket emeltek, a műhe-

lyeket kibővítették. A telek nyugati részén 1922-ben befejeződött az új, háromszintes hajóépítő műhely építése, a betonokk átadásával. A földszinti asztalosműhelyben a nagyobb vitorlások, az emeleten az uszonyos hajók épültek. Itt készült ismertebb hajók a fentiekén kívül: *Dodó*, *Kishamis I.* (később *Irma*), *Kishamis II.* (még ma is szántja a habokat). 1924-ben Balatonfüredre hívták Adolf Harms berlini hajómérnököt, az ő irányításával készült el a *Glória*, a tó egyik legszebb vitorlása. A KMYC 1925-ös hajójegyzéke szerint 26 vitorlás tartozott a kötelékébe, a nagyobb hajói: *Kishamis*, *Sólyom*, *Démon*, *Glória*, *Pinguin*, *Nemere*, *Vészmadár*, *Tramontana*.

Az 1922-ben elkészült hajóépítő

A jolle típusú hajók építésével jól fejlődött a balatoni vitorlázás, és ismételten föllendült a versenysport is. Az 1923. évi sportnaptár szerint abban az évben a BYC (az akkori Balatoni Yacht Club) és a KMYC már 18 vitorlásversenyt rendezett, valamint a Kenese – Keszthely vagy Keszthely – Kenese rekordversenyt is kiírták. 1948-ban a Belügyminisztérium rendeletére minden társadalmi szervezetet feloszlattak, a füredi klubház és a vízi telep kezelői jogát a BHMSE (*Balatoni Hajózási Munkás Sport Egyesület*) kapta. Ennek a klubnak az alapítója és szervezője Németh István, aki az 1948-ban alakult Országos Társadalmi Vitorlás

Szövetség elnöke is volt. 1951-ben az egyesület neve már *Balatonfüredi Vasas SC*, a Vasas Szakszervezet égisze alatt alakult (1951–1953 Balatonfüredi Vasas Sport Club; 1954–1956 Budapesti Vasas; 1957–1973 Balatonfüredi Vasas Sport Club). 1964-ben az egyesület új klubházba költözött, és a hajógyárhoz csatolva a nevét *MHD Vasasra* változtatták. (1962-ben a Balatonfüredi Hajógyár önállóságát megszüntették, és a Magyar Hajó- és Darugyár keretében MHD Balatoni Gyáregysége néven működött tovább.) 1974 és 1976 között a klub neve *MHD Balatonfüredi Vasas Sport Club* volt, majd 1977-ben már csak *MHD Balatonfüredi Sport Egyesület* (MHD BSE). 1985-ben a füredi hajógyár nevének változásával az egyesület új neve *Ganz Hajó Balatonfüredi SE* lett. (1985-ben a hajógyárakban ismét átszervezésre került sor, és a füredi gyár a Ganz-Danubius Hajó- és Darugyár Balatonfüredi Hajógyár néven működött tovább.)

A hajóépítő és a klubház a Balaton felől

1990. április 22-én az egyesület közgyűlése új alapszabályt fogadott el, és ismét új nevet szavazott meg, megalakult a *Balatonfüredi Sport Club* hat szakosztállyal. A vitorlástelep kezelői jogát a klub – bírósági ítélettel – visszakapta a hajógyártól. 1995-ben és 1996-ban országos szinten a bajnoki pontszámok alapján az első hely jutott az egyesületnek. Az 1996-os Sporttörvénnyel a sportingatlanok egy részét a kezelők tulajdonába adták, így lett a BSC a tulajdonosa a vitorlás telepnek (és a futballpályának is). Az önállósodó vitorlázók kiváltak a BSC-ből, és megalapították a *Balatonfüredi Yacht Club* közhasznú szervezetet. Elnöke *Lettner Adorján* lett, a BYC tulajdonába kapta a vitorlás telepet a rajta levő épületekkel, és a szakosztály tulajdonában lévő versenyhajókat.

2009-ben A Magyar Sportért Emlékérem ezüst fokozatával tüntették ki az egyesületet május elején, amelyet addig vitorlázó szervezet még nem

kapott. 2011-ben lemondott elnöki posztjáról Nagy R. Attila, aki 1986 óta tagja a füredi klubnak, több mint öt éven át volt elnöke. Vezetése alatt számos fejlesztés valósult meg, sikeresen fejeződött be a klubház építése, javultak az edzők technikai feltételei, elkészült a belső kikötő újjáépítése. A tagság októberben tartott közgyűlésén az új BYC elnök Aranyos József lett, az elnökség tagjai: Andorka Rudolf, ifj. Makai László, Szécsényi Bálint, Tóth Mónika Rita, Varga Lajos, Wossala György.

A volt büfé

A Zákonyi Ferenc sétány, háttérben a Yacht Club épülete

2012. január 28-án ünnepélyes keretek között átadták a felújított belső kikötőt. A rekonstrukció uniós támogatással és jelentős, 61%-os önerővel valósult meg. A belső kikötőn komolyabb rekonstrukciót azelőtt csak egyszer, 1955-ben végeztek a telephelyen. A felújítások 2010 őszén kezdődtek meg Papp Ferenc tervei alapján, Fejes Károly kivitelező irányításával. A munkálatok az iszap kikotrásával kezdődtek, ebben Dobos István vállalkozó nyújtott nagy segítséget. Felújították a nyugati partfalat és a déli hullámvédő mólót. Megújult a műemlék jellegű sólya és sólyatér, valamint az 1919-ben épült árbocdarú, mobil szennyvízszivattyút helyezték el. Moz-

gásszerűt parkolóhelyek kialakításával és mozgásszerűt a hajóba beemelő daru kialakításával a klub alkalmassá vált mozgásszerűt vitorlás versenyek rendezésére is. A beruházás összesen 83 millió Ft-ba került, ebből 32 milliót nyert a klub az uniós pályázaton. A többit önerőből, adományokból, illetve az önkormányzat 10 millió forintos kamatmentes kölcsönéből sikerült fedezni.

A vitorlázók és eredményeik

Az előd egyesületek versenyzői mindig is jó eredményekkel vettek részt a hazai és külföldi vitorlásversenyeken. Igen sikeres vitorlázók voltak, ők vettek részt először olimpián is, Amszterdamban, 1928-ban az IBUSZ Yachtépítő Telepén épített Hungária 6R jachttal (*Mihálkovics János, dr. Tuss Miklós, Burger Sándor, Sebők Sándor, Heinrich Tibor*). Hazánkat 1936-ban a berlini olimpián *Heinrich Tibor* képviselte, O-jolle osztályban 25 nemzet között az előkelő 7. helyen, 1937-ben az Európa Bajnokságon a 3. helyen végzett a 22-es versenyjolle osztályban. *Heinrich Tibor* Kisangyalom 22-es versenyjolléival (I., II. és III.), az O-jolle Fababával és a Kékmadár 30-as cirkálóval korának legeredményesebb magyar vitorlázója volt. Kiváló sportemberként két nyári (1928: Amszterdam, 1936: Berlin) és egy téli olimpián (1928-ban jégkorongban) vett részt. További olimpikonok, immár a füredi vasasból: *Tolnay Kálmán* (1960: Róma, finn dingi, 1968: Acapulco [Mexikó], csillaghajó ifj. *Farkas Lászlóval*), *Czégai Péter–Cserép Csaba* (2004: Athén), *Detre Diána* és *Gádorfalvi Áron* (2012: London). Ifjúsági olimpián *Bathó Péter* (2010: Szingapúr) és *Vadnai Jonatán* (2014: Nanjing) vett részt.

Világ- és Európa-bajnokságokon is megállták a helyüket, 22-es versenyjolle osztályban *Heinrich Tibor* öt Európa-bajnokságon vett részt. A trieszti (1935) és a wannseei (1938) EB-n az előkelő második helyet szerezte meg, 1937-ben pedig három futamgyőzelmével hét nemzet között a legjobb volt. 1938-ban, Németországban, a Starnbergi tavon rendezett EB-n, és 1939-ben a lengyelországi Orłowóban sorra került EB-n második volt. 1948-ban a Kärtner Yacht Club, 1949-ben, majd 1951-ben az Union Yacht Club Wolfgangsee tagjaként osztrák bajnokságot nyert csillaghajóval. A BYC versenyzői közül nemzetközi sikereket ért el: *Gyenes Balázs* (2004: soling EB 4.), *Wossala György* (2004: soling VB 2., 2008, 2010: EB. 1., Masters VB. 2.), *Vadnai Benjamin* (2009: laser 4.7 EB 2., 2010: optimist EB 5., 2012: laser 4.7 VB, 1., 2012:

laser 4.7 EB 1., 2014: laser radial ifi VB, 1.) és *Vadnai Jonatán* (2014: laser radial ifi VB: 3. hely: 2014: BYTE CII VB 1.). Junior Prima Primissima díjat (2011) és több más kitüntetést is kapott kimagasló sporteredményeiért *Vadnai Benjamin*. Az első nemzetközi versenyt 1924-ben rendezték meg Balatonfüreden. 1926-ban Triesztben, majd 1927-ben Balatonföldváron *Heinrich Tibor* és legénysége 22-es jollében az első helyet szerezte meg. 1931-ben, Triesztben a magyar–német–olasz vitorlásversenyen ismét egyéni győztes volt. *Tolnay Kálmán* 1961-ben és 1964-ben kormányosként, *Simon Károllyal* csillaghajóban az Ostsee Woche regattán az első helyen végzett. *Id. Farkas László* 1971-ben megnyerte a Balaton Kupát.

Az alábbiakban a magyar bajnoki címek szerzői (a túrajollék itt nem szerepelnek, kivéve *Sárdy Lászlót*, aki 1953-tól 1967-ig a 25-ös túrajolle osztályban 11 bajnoki címet nyert), a füredi klub győztes kormányosai: *Heinrich Tibor* (1930, 1931, 1932, 1934, 1935, 1936: 22-es versenyjolle, 1936, 1937: balatoni dingi, 1939: 30-as cirkáló), *ifj. Biberauer Richárd* (1934, 1936: 22-es cirkáló), *Horváth Boldizsár* (1950–1953: 40-es cirkáló, 1960: összevont tőkesúlyos), *Horváth Irma* (1954: 40-es cirkáló), *Ugron Gábor* (1941: 30-as cirkáló), *Schimert Gusztáv* (1939, 1941: 22-es versenyjolle), *Horváth Mihály* (1948–1950: 30-as cirkáló), *Grofcsik János* (1950: Európa 30-as), *Törzs Imre* (1951: kalóz), *Istvánffy Éva* (1951: női kalóz), *Balázs József* (1951: 22-es cirkáló), *Farkas László* (1952, 1955–1962, 1964, 1965: 30-as cirkáló, 1976: cirkáló osztály), *Tóth József* (1953, 1954: 22-es cirkáló, 1961: dragon), *Kovács Béla* (1954, 1956: O-jolle), *Schmalz József* (1956: összevont tőkesúlyos), *Tolnay Kálmán László* (1957, 1958, 1960: finn-dingi), 1962, 1964, 1965, 1967: csillaghajó, 1974: dragon), *Németh István* (1960: csillaghajó, 1968: dragon), *dr. Debrőczy Tibor* (1963: 30-as cirkáló), *Bozóti Lajos* (1967, 1969, 1972: Európa osztály/22-es cirkáló), *Somogyi Zsigmond* (1972: dragon), *ifj. Farkas László* (1975–1983: dragon, 1993, 1994: 30-as cirkáló), *Szalay István* (1977, 1978: soling), *Litkey Balázs* (1978, 1981: repülő hollandi), *Simon Károly* (1987, 1991, 1992, 1994, 1995, 1997: dragon), *Kugler Nándor* (1989: dragon), *Lettner Adorján* (1991, 1996: BX, 1998: YS II.), *Zsigmond Péter* (1992: AX, 1998: YS I.), *Belle Örs* (1994, 1996–1998: sikló, 2005, 2006, 2008–2011: Scholtz 22), *Litkey Bence* (1995: 30-as cirkáló), *Munka László* (1996: AX, 1997: jacht), *Bartos Zoltán* (1997: 470-es, 2003–2007: Elliot

770, 2008: katamarán), *Fekete Gábor* (1998: sudár sport), *Sándor István* (1998: YS III.), *Sárközy András* (1999, 2000: laser radial), *Madarász Tamás* (1999–2001, 2004, 2006: J-24), *Stefán Tibor* (1999, 2008: Ys I), *Czégai Péter* (2000: 470-es, 2005, 2006: YS I), *Tönköly Zoltán* (2000, 2001: Európa 30-as), *Bodnár Tamás* (2000: YS II.), *Kugler Tamás* (2001: laser radial), *Czégai László* (2001: YS III, 2004: YS I), *ifj. Rauschenberger Miklós* (2001, 2003, 2004–2007: Regina, 2004: Scholtz 22, 2005: 30-as cirkáló), *Bódy Kornél* (2002: kalóz), *Majnár Rudolf* (2002: sudár sport), *Biliczki Tibor* (2002: YS II.), *Láng Péter* (2002, 2003: J-24), *Wossala György* (2002, 2004, 2006–2012: soling, 2004, 2006, 2007, 2009–2012: 30-as cirkáló), *Gyenes Balázs* (2003, 2005: soling), *Fazakas György* (2004: laser), *Balogh András* (2004: Zoom8), *Böröcz Bence* (2004, 2005: cadet serdülő), *Szamódy Tamás* (2004: cadet ifi, 2006, 2007: 470-es junior, 2008: 470-es, 2012, 2014: 49'er), *Hortobágyi Gábor* (2005: katamarán), *Varga Lajos* (2005: J-24), *dr. Pay'r Egon* (2005, 2006: 22-es cirkáló), *Hercsel Máté* (2005: cadet ifi), *Kaiser Kristóf* (2005: Zoom8, 2006, 2007: laser ifi, 2008: sikló ifi, 2010: laser standard U21), *Váradi Szabó János* (2006, 2007: katamarán, 2009–2011, 2013, 2014: F18 katamarán), *Sabján Annamária* (2006: YS III.), *Varjas Sándor* (2006, 2012, 2113: kalóz), *Lukáts Ákos* (2006, 2007, 2009, 2011: dragon), *Bathó Péter* (2006, 2007: sikló 4.7, 2011: laser radial), *Nagy R. Attila* (2006, 2007: Scholtz 22), *Barát Gábor* (2007: Elliot 770), *Münch István* (2008, 2010–2012: Elliot 770), *Gyapjas Zsombor* (2009: optimist serd.), *Vadnai Benjamin* (2009: optimist ifi, 2010: laser 4.7 és U16, 2011, 2012: laser 4.7, 2014: laser standard), *Hegedős Fanni* (2010: laser radial női), *Tomai Balázs* (2010: sikló, laser radial, 2011: laser radial nyílt), *Váradi Imre* (2010: 470-es junior), *Huszka Mátyás* (2010: laser 4.7 U18), *Gyapjas Balázs* (2010: optimist ifi, 2011: 470-es junior, 2011, 2013: 470-es junior és felnőtt), *Vadnai Jonatán* (2010: optimist serd., 2011: optimist, 2012: laser radial U16), *Szigethi Botond* (2010: 470-es), *Pál Gaszton* (2010: finn), *Kakas Máté György* (2010: R2 és R5 – YS-I), *Varga Dániel* (2011: laser radial U17, 2013: laser radial U19, 2013: laser radial nyílt), *Karé Réka* (2012: laser radial), *Cserép Csaba* (2013: 49'er), *Szamódy Zsolt* (2014: folkeboat).

A klub vitorlázói 1946 és 1998 között [a nevek mögött zárójelben feltüntetve a 124 füredi (Bf.) vitorlázój]: Abonyi László (Bf.), Ács Zoltán (Bf.),

Adlovics Gabriella, Ágoston Jenő, Péter (Bf.), Aklan Andás, Antal Erzsébet (Bf.), Arany János (Bf.), Balázs József, Vilmos, dr. Baranyai Elemér, Károly (Bf.), Baráth Gábor, László (Bf.), Barta Imre (Bf.), Batyki József (Bf.), Bazsantik János (Bf.), Bauer Györgyi, Békássy Szabolcs (Bf.), dr. Berényi István (Bf.), Berta Lajos (Bf.), Bertalan Tibor, Vilmos (Bf.), Béresi Zsolt (Bf.), Bernád Barbara (Bf.), Biliczky Tibor, Bilos E. Lívió, Boa Attila (Bf.), id. és ifj. Bognár János (Bf.), dr. Bozóti Lajos, Lajosné, Bödör Gergely, Bősze László, id. és ifj. Bucsy Balázs (Bf.), Bucsy László, Buda Júlia (Bf.), Cégai László, Péter (Bf.), Christof Wieser, Chwalla Ernő (Bf.), Csapó Zsolt (Bf.), Csenger Zalan, Attila, Attiláné és fiaik, Csényi Ferenc, Cserép Csaba, Csongor (Bf.), Cserhalmi György, Csillag László, Csomai József, Csonka István, Dancs Antal, Dán László, id. dr. és ifj. Debrőczy Tibor (Bf.), Dékány László (Bf.), Dénes János (Bf.), Devecseri Tamás, Dombóvári Mihály (Bf.), Dömel Vilmos, Dömök István, Egervári Ottó (Bf.), Előd Botond, Erdélyi Gyula (Bf.), id. és ifj. és legifj. Farkas László, Krisztina (Bf.), Fehér Lajos (Bf.), Fejes Sándor (Bf.), Fekets Gábor, Imre, Fekete András, Dávid, Imre, József, Péter, Gábor, Feketéné Mlinko Katalin (Bf.), Fi Attila, id. és ifj. Fi János (Bf.), Fináczy László, Fodor Gábor (Bf.), Fuhrman Ferdinánd, Fürstner József, Galambos Gábor, Jenő (Bf.), Geiszler Imre (Bf.), Gerlóczy Pál, Gömöry Pál, Gombos Ferenc (Bf.), Gosztonyi András, Gyarmati István (Bf.), Gyebnár György, Gyenese Balázs, Györgyfalvy Attila, Haán István (Bf.), Hada Ferenc (Bf.), Halda Judit, dr. Hámori Róbert, Hantó Attila, István, Tamás (Bf.), Házas Gábor, Héder János, Hegedüs Sándor, Hekli Ignác, Hergovits Gyula, id. és ifj. Hilbert Ernő, György (Bf.), Hódos Béla, Gábor, Holczhauser András (Bf.), Holényi Imre (Bf.), dr. Horváth Boldizsár,

A kormányánál Horváth Boldizsár, mögötte Örkény István, hátul Lipták Gábor és felesége

Horváth Irma, Géza, Imre, István, László, Mihály, Sándor, Tivadar, Zoltán (Bf.), Huszár István, Illés Ferenc (Bf.), Ilovsky Rita (Bf.), Istvánffy Éva, Gabriella, Jánka Gábor, Jónásch István, Jordanits János, Juricskai M., Kálmán Sándor, Kántás Gábor, Tamás, Kántor Árpád, Pál (Bf.), Kaszián Gábor, Márta (Bf.), Kelecsényi Gábor, Péter (Bf.), dr. Kenyeres Imre, dr. Kerecsi Imre, Keresztes Gábor, Imre, Kéri Gyula, Kertész József (Bf.), Kéry Tamás, Kiss László, Lászlóné, Tamás, Kiszelka Gábor (Bf.), Kiszely Pál (Bf.), Knöner András, Kocsis László, Korompai Árpád, Zsolt (Bf.), Kovács Barnabás, Béla I., II., Ferenc (Bf.), Kovács P. József, Kovács István, László, Kőszegi Sándor (Bf.), Kristóf György, Györgyné, id. és ifj. Kugler Nándor, Imre, Tamás (Bf.), Kupecz László, Kutas Árpád (Bf.), Lánczy Tamás, László Sándor (Bf.), Lechner István, Lenkey Maryll, Leposa Ferenc (Bf.), Lettner Adorján, Dániel, Dóra, Ferenc, Ligeti Pál, Lipták András, Litkey Árpád, Balázs, Bence, Bontond, Csaba, Vasul (Bf.), Lökös Tamás, Löwenberger Péter (Bf.), Lukács Pál, Madarász Tamás (Bf.), Majnár Rudolf, Major Imre, Makai, Marcali Gyula, Marx Ferenc, Mayer Petra, Tivadar (Bf.), Meretei Gábor, Mesterházy Tamás, Mészáros Gergő, Mészáros István, Miháلكovics János, Tivadar, Mikó Sándor (Bf.), Milos Mihály (Bf.), Molnár Ferenc (Bf.), Morvai István, Mária (Bf.), Mosonyi Attila, József, Tamás (Bf.), Munka László, Nagy Endre, Gyula, Jenő, Károly, László, Levente, Leventéné, Richárd, Nagy R. Attila, (Bf.), Nárai Zoltán (Bf.), Németh Dénes, Gyula (Bf.), ifj. Gyula, István, ifj. István (Bf.), Novákné Németh Mária (Bf.), Németh Terézia, Ilona, Zsuzsa (Bf.), Novák Sándor, Nógrády Gyula, Nyíri Kristóf, Zoltán, id. és ifj. Ország Attia, István (Bf.), Osváth László, Tibor (Bf.), Örményi József, Paál László, Pál Sándor (Bf.), Pásztor Imre, Pataki András, Attila, Attiláné (Bf.), Paukó András, id. és ifj. Pay'r Egon (Bf.), Penkov Péter, Mária, Pettenkoffer Sándor, dr. Pintér Csaba, dr. Pintér István (Bf.), Polgár Tamás (Bf.), Polniczky József, Lipót, Preininger Nándor, Preisz László, Lászlóné, Puskás Endre, Puzsár Béla (Bf.), Rácz Bence, id. és ifj. Rauschenberger Miklós, Reinfarth Ferenc (Bf.), Répássy Sándor (Bf.), Réthy Eszter, Riffer Márta (Bf.), Ringhoffer József, Rónai János, dr. Rozsnyai Klára, Rugonfalvy Károly, Rumi Ernő, Sabján András, Anna, Otilia, Zoltán (Bf.), Sarkady Miklós (Bf.), Sáfrány Miklós, Sándor Imre (Bf.), Sáray Koppány, Pál, id. és ifj. Sárdy László, Lászlóné (Bf.), Sárffy Ernő, Sárközi András, Lóránt (Bf.),

Scharbert Gyula, Schlosser Béla, Schmalz József, Sebők Lajos, Selley Andor, Siklósi Ferenc (Bf.), Simon András, György, Károly, Kinga (Bf.), Simonics Antal, Sipos Péter, Somlóvári László, Somogyi Andrea, Tamás, Zsigmond (Bf.), id. és ifj. Soóky Árpád (Bf.), Soós Miklós, Sörös István, Sövény Szabolcs (Bf.), Stadler Csaba, Stefán Tibor, Südi István, Jenő (Bf.), Szabó Antal, László, Sándor (Bf.), Szabolcsi József (Bf.), Szalai István (Bf.), Szamódy Olaf, Szánthó Judit, Székely György, István, János, Szekeres Mihály (Bf.), Szelesné, Szele Zoltán (Bf.), Szentgyörgyi Zoltán (Bf.), Szerencse Ferenc (Bf.), dr. Sziebert Péter, Péterné (Bf.), Szilvász Sándor, Szücs Márton, Tálas Imre (Bf.), Tatár István, Tibiássy Béla, Tolnay Kálmán (Laci Bf.), Tóth Ferenc, József, Károly, Norbert (Bf.), Tóth Péter, Törzs Imre (Bf.), Tujner Béla (Bf.), Újvárosi Győző (Bf.), Urbán Zoltán (Bf.), Váczi László, Lászlóné (Szalóczy Judit), Vajai Richárd (Bf.), Várady Szabó János (Bf.), Varga László, Péter, Varjas Sándor (Bf.), Vastag Aladár, Végh Dániel, Verő Imre, Vesz József, László, Veszperényi István, Vida Henrietta, Kornél (Bf.), Vígh György, István, Viharos Zsuzsa, Völcssei Sándor (Bf.), Vöney Ákos, Wagner András, Imre, Sándor, Tamás (Bf.), Wruhovina József (Bf.), Zákonyi Tünde (Bf.), Zalka Péter, Zsigmond Anikó, Péter (Bf.), Zsindely László, Zsohár Ákos (Bf.). A vitorlázók névsorának összeállításáért hála köszönettel tartozom Szele Zoltánnak.

A kiemelkedően sikeres vitorlázók 1951 és 1973 között. Bajnoki címekkel és abszolút Kékszalag győzelemmel, két olimpián való részvétellel Tolnay Kálmán László volt a legeredményesebb versenyzője a balatonfüredi vitorlássportnak. 2010. szeptember 21-én volt a temetése a balatonfüredi Köztemetőben, azóta minden évben megrendezik a BYC évadnyitó túraversenyét, a Tolnay Kálmán László Emlékversenyt. Hagyományosan a vitorlázással foglalkozó családban nőtt fel, id. Tolnay Kálmán 1914-ben matróz volt a KMYC-nél, 1920-ban már a jachtépítő üzem intézője, az 1930-as években feleségével együtt jelentős vitorlavarró üzemet vittek. Számos bajnoki címet és egy abszolút Kékszalag győzelmet szerzett kormányos id. Farkas László is. Többszörös bajnok és az emlékezetes, 57 évig fennálló Kékszalag rekorder kormányos Németh István. 1951-től 1956-ig a csillaghajó osztály központja Balatonfüreden volt, Németh István Fekete Józseffel, Tolnay Kálmán Erdélyi Gyulával, Simon Károllyal, ifj Farkas Lászlóval, Galambos Jenő Törzs Imrével versenyzett. 1956 előtt

már 32 csillaghajó indult a versenyeken, ezek mind magyar építésűek voltak. A hajók építésében, különösen az árbockészítésben a füredi hajóépítő mesterek tűntek ki. Csak 1958-ban vásárolt a Magyar Olimpiai Bizottság két Abeking-Rasmussen sztárt, az egyiket Németh István kapta. További eredményes kormányosok: Sárdy László, dr. Horváth Boldizsár, Horváth Mihály, Litkey Balázs, Kovács Béla I., Mihálkovics János, dr. Debrőczy Tibor, Szalay István, Galambos Jenő, Tóth József, Bucsy László, Bucsy Balázs, Fí János, Bognár János, Törzs Imre, Dénes János, Haán István, Zákonyi Tünde, ifj. Farkas László, Simon Károly, Somogyi Zsigmond, Nagy Jenő, Bozóti Lajos.

A legénység versenyzők között kiemelkedik a 11 bajnoki címet nyert Mészáros István, de számos győzelmet aratott Sárközy Lóránt, Fekete József, ifj. Sárdy László, Pataky Attila, Ország István, Erdélyi Gyula, Németh Gyuláné, Kántor Pál, Szerencse Ferenc, Kertész József, Reinfarth Ferenc, Horváth László, Chwalla Ernő, Tujner Béla, Siklósi Ferenc, Hilbert Ernő, Osváth Tibor, László Sándor, Szabolcsi László, Löwenberger Péter, Rumi Ernő, Simonics Antal, ifj. Debrőczy Tibor, Szentgyörgyi Zoltán, Bozóti Lajosné, ifj. Németh István, Tóth Ferenc, Pettenkoffer Sándor, Kovács Sebestyén, Szele Zoltán, Horváth Imre, Nárai Zoltán, Kugler Nándor és Kántás Gábor.

A Kékszalag vitorlásversenyen is sikeresen szerepeltek az egyesület versenyzői, 1955-ben a Nemere II. 75-ös cirkáló legénysége Németh István kormányzásával hosszú évtizedekig érvényes, legendás időrekordot ért el a Kékszalag versenyen. 1940-ben és 1942-ben a Tramontana (Kultsár Istvánné, sz. Gordon Evelyn), 1951-ben, 1953-ban és 1955-ben a Nemere II. (Németh István), 1959-ben az Addio III. (dr. Horváth Boldizsár), 1961-ben a Kékmadár (id. Farkas László), 1965-ben az Olimpia III. (Tolnay Kálmán), 1967-ben a Trinidad (dr. Debrőczy Tibor), 1997-ben a Liberté (Christoph Wieser) lett abszolút első. (A legsikeresebb hajó a Kékszalag történelmében a Tramontana, a hajók rangsorában a második helyen a Nemere II. 75-ös cirkáló áll.)

1974 után az MHD Balatonfüredi Vasas Sport Club, majd 1977-től az MHD Balatonfüred Sport Egyesület (MHD BSE) versenyzői továbbra is a hazai vitorlázás élvonalába tartoztak, 1975-től ifj. Farkas László a sárkányhajó (dragon) osztályban Szele Zoltánnal kilenc bajnoki első helyet szerzett. 1986-ig Sárdy László a 25-ös jolle osztályban 11-szeres magyar bajnok volt. Szalay István soling osztályban nyert egymásután bajnokságokat. A

BSC versenyzői egy alkalommal felállították a Keszthely sebességi csúcsot is (Zsigmond Péter).

A klub edzői voltak: Sárdy László, Galambos Jenő, Kocsis László, Répásy Sándor, Litkey Balázs, Hantó István, Simon Károly, Czégai László. Az ifjúsági korosztály nevelésének az 1970-es években a fő támogatója és segítője Filipovits László szakosztályvezető volt, az ifjúsági osztályokban a 70-es évek bajnokságain minden évben elérték a fiatal versenyzők a két-három első helyet. 1980-ban Hantó Istvánt bízták meg az ifjúság nevelésével, az utánpótlás nevelése 1976-tól már sportiskolai keretek között folyt. Váradi Szabó János és Korompai Zsolt 1983-ban bajnokságot nyertek, és később is igen sok ifjúsági versenyző tudott győzni a versenyeken.

A BYC ma

2007-ben a régi klubház helyén átadták a parti sétány új részének épületeihez harmonikusan illeszkedő új klubházat, a Zákonyi Ferenc utcára néző klubház teljes átépítésére került sor. 2013-tól a még megmaradt régi létesítmények elbontásával további szép épületeket húztak fel. A parti és kikötői infrastruktúra gyakorlatilag teljes egészében megújult, 2014-ben volt az ünnepélyes átadása az új épületegyüttesnek. A megnyitón dr. Konráth Károly parlamenti államtitkár, országgyűlési képviselő, dr. Bóka István Balatonfüred Város polgármestere és Böröcz István a BYC ügyvezető igazgatója vágta át a nemzeti színű szalagot nagyszámú ünneplő közönség előtt. A BYC Ingatlan Kft. előzőleg több mint 155 millió forint uniós támogatást nyert a „Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése” című pályázati kiíráson az Új Széchenyi Terv keretében. A közel 300 millió forintos összköltségvetésű fejlesztés során építési beruházásként meglévő épület (nagy hangár) átalakítása, bővítése, korszerűsítése (B épület), új vizesblokk építése (C épület) és feleslegessé váló, átépítésre, felújításra alkalmatlan épületek (nagy hangár kőépület része, nádas melletti kis hangár épület) bontása valósult meg. Az uniós támogatás mellett Balatonfüred Város Önkormányzata is nagyban hozzájárult a sikeres lebonyolításhoz.

Az egyesületnél vitorlástáborokat is szerveznek felnőtteknek és gyermekeknek, rendszeresen rendeznek versenyeket, köztük nemzetközi versenyeket is. Bővült a BYC szolgáltatásainak köre, javult a táboroztatás, rendezvényszervezés, kikötői szolgáltatások és a hajóosztályonkénti oktatások lebonyolítása. Félautomata defibrillátort kapott a korszerű vitorlás telep. Egyre több jelentkező keresi a tagfelvételi, hajótárolási és képzési lehetőségeket. Az egyesület Magyarország legnagyobb számú utánpótlás bázisa, az ifjúsági sportolók felkészülését és versenyzését egy alapítvány segíti, Alapítvány a balatonfüredi ifjúsági vitorlás versenyzés támogatására névvel. 2014 februárjában Balatonfüred legjobb sportolói, edzőit és legjobb sportvezetőjét díjazták a városi sportcsarnok dísztermében, a BYC-ből 31 vitorlázó, 2 edző és sportvezető vehetett át díjat a 2013-as évi kiemelkedő sportteljesítményük elismeréséül. Az év őszén pedig a kimagasló eredményt elérő, füredi fiatal sportolókat, köztük Vadnai Jonatánt, olimpiai bronzérmes vitorlázót, négyszeres korosztályos világbajnokot, kétszeres Európa-bajnokot köszöntötte a város. Balatonfüred Város Önkormányzata, iskola fenntartója, és a Magyar Vitorlás Szövetség Balatonfüreden a vitorlázás sportág sportiskolai keretek között történő oktatását tervezi, ezt megelőzően 2014 szeptemberétől a fenti szervezetek és a BYC összefogásával vitorlás oktatási program indult az általános iskolás tanulók számára. A 2013. november 30-i közgyűlésen Hantó István lemondása után egyhangú szavazással Gerendy Zoltánt választották meg a BYC új elnökévé, aki a klub színeiben versenyez. 2015-ben az elnök a már eredményesen működő Sportszakmai Bizottság mellett javasolja a Klubtörténeti Bizottság és a Nagyhajós Bizottság elindítását is. A klub ügyvezető igazgatója 2009 óta Böröcz István, a „Balatonfüred Sportjáért” kitüntetés birtokosa. A BYC tagjai között többen is nemzetközi vitorlás szervezetek vezetőségében tevékenykednek, képviselőik dolgoznak az Európai Vitorlás Szövetségben, a Magyar Vitorlás Szövetség elnökségében, az MVSZ bizottságaiban és osztályszövetségeiben. A BYC megszakítás nélkül 18. alkalommal lett első az országos, egyesületek közötti eredményességi ranglistán.

Hivatkozások:

Csernussi Gábor – Hantó István: *Vitorlázás* (In: Burka–Glatz: Balatonfüred sporttörténete. Balatonfüred, 2000).

Gyapai Nándor: *A magyar vitorlás-sport története*. Budapest, 1927.

Kehrer Béla: *A sportvitorlázás kézikönyve*. (Nemzeti sportkönyvtár 20. sz.) Budapest, 1926.

HYM. = *Hunts Yachting Magazine*. Vol. 1–36. London, 1852–1887.

Klubtörténet. A BYC honlapján: www.byc.hu/klub/tortenet.

Lichtneckert András: *Écsy László balatonfüredi fürdőigazgató naplója (1863–1892)*. Balatonfüred, 2008.

Rác János: *Füred és a balatoni hajózás*. (In: Füredi História. 2014/2. sz. 3–13. p.)

Simon Károly: *140 év. A Balatonfüredi Yacht Club története*. Balatonfüred, 2007.

Veszprém = *Veszprém*. Közigazgatási, társadalmi s irodalmi hetiközlöny. 1875–1897.

Vitorlás eredmények 1921–1997. Budapest, 1998.

Wagner Imre: *A balatonfüredi hajógyár története 1881–1996*. Balatonfüred, 2006.

Zala = *Zala*. Megyei közművelődési, társadalmi és gazdasági hetilap. Nagy-Kanizsa, 1873–1922.

ZK. = *Zalai Közlöny*. (Korábban Zala-Somogyi Közlöny: 1862–1873). Nagykanizsa, 1874–1945.

Góró Lajos rajza 1891-ből: balra a „Rohan” gőzös, középen egy csónakázó társaság, jobbra a kilátórony és a klubház

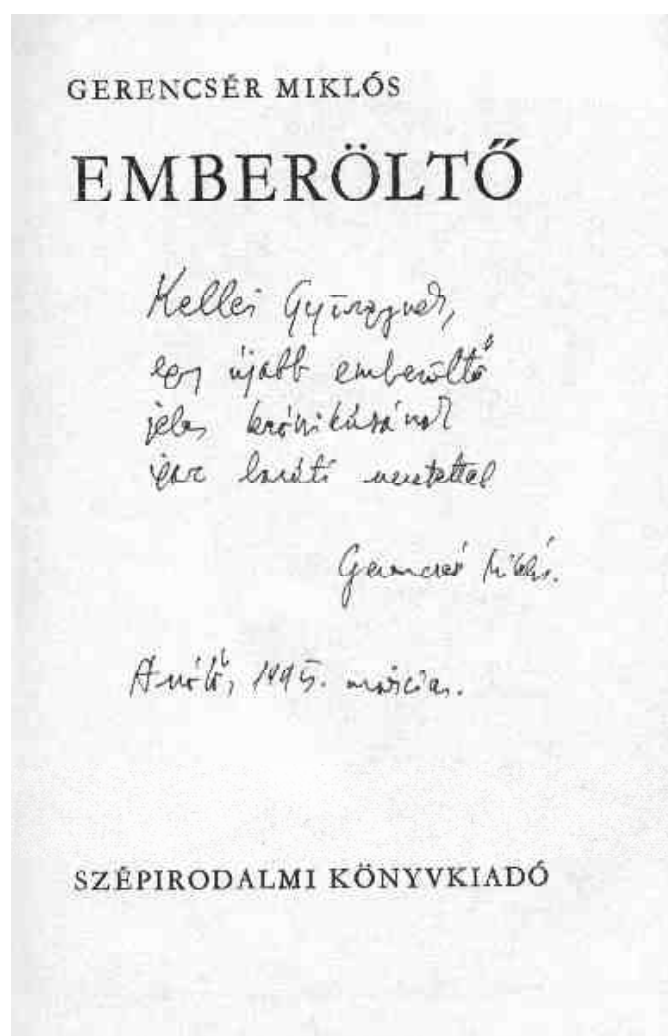
A klubház és környéke a levegőből napjainkban

KELLEI GYÖRGY

ÜZENETEK ODAÁTRÓL

GERENCSÉR MIKLÓS ÉS SZILÁGYI FERENC

A múlt század nyolcvanas éveinek elején egy baráti házaspár könyvespolcán *Gerencsér Miklós* író (1932–2010) könyveit pillantottam meg. Oknyomozó riportjait ismertem a Népszabadságból, de hogy elbeszéléseket és regényeket is ír, arról szégyenszemre nem tudtam. Barátom ügyvéd édesapjától örökölte a könyveket, aki kedvelte az írókat, holott egészen más ideológiai nézeteket vallott. A vonzódás – ezt jóval később állapítottam meg – valószínűleg Gerencsér világos, érthető, ugyanakkor mélységesen lírai stílusában rejlett. Nyilván a képzőművészet is formálta írói eszközeit. Díslettervezést tanult az Iparművészeti Főiskolán.

Később, laza barátságunk éveiben, gyakran meglátogattam aszófői házában. Akkoriban készítette íróportréit, amelyekből 1997-ben kiállítás nyílt az Art East Galériában. (Márai Sándor, Ko-

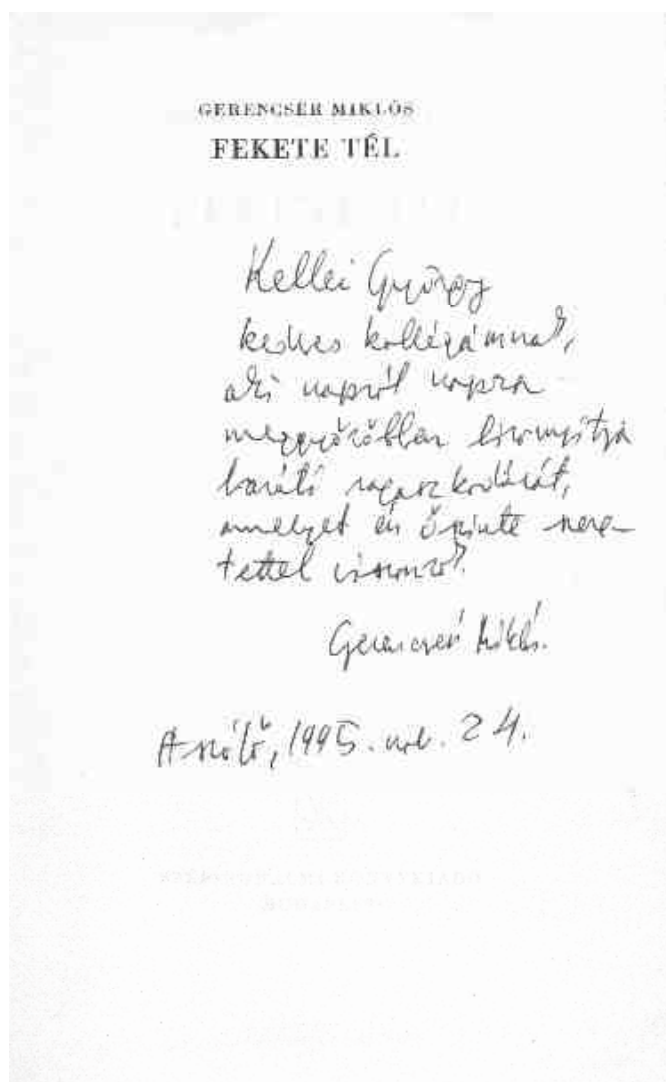
lozsvári *Grandpierre Emil* és *Nagy László* portréját nekem ajándékozta.) A kiállítás megnyitására engem kért fel. Az életművéből keresztmetszetet adó tárlatra az aszófői önkormányzat vállalkozott 1999 nyarán. A falu és a környező táj minduntalan megihlette. Tájképei felvidítanak és hitet adnak, mert olyannak láttatja a vidékünket, amilyennek a valóságban szeretnénk: tisztának, rendezettnak, háborítatlannak, kulturáltnak. Győr, a szülőváros külön tablóvá állt össze az említett bemutatón. Rajzain a régi várost láttuk: kanyargó, szűk utcákat, parányi tereket, dohányárudás utcasarkokat, öreg házakat és templomtornyokat

1994 őszén felkerestem Aszófőn. Ötvenhat évesen, József Attila-díjjal és egyéb elismerésekkel a háta mögött, 1988 elején a Népszabadságtól váratlanul nyugdíjba ment. Elhatározásáról a következőket mondta: „Törölmetszett melósszármazék vagyok, tehát a munkásokkal mindig szót értettem. Ezért volt szüksége rám a Népszabadságnak ... Amint a munkásjelleg elszürkült, lassan feleslegessé váltam. Keserű időszak volt, szívrohamot kaptam. A kiutat a karkedvezményes nyugdíjazás jelentette.”

Amikor huszonegy éve személyesen megismerem, csupán négy könyvét őriztem otthonomban: *Messze mindenkitől*, *Így élt Táncsics Mihály*, *Aranyláp*, *Üzenet*. Aztán sorjában megajándékozott a többivel. Dedikációi kis esszék, akkori érzelmeit, hangulatait tükrözik. *Szapudi András* (1939–2001) író, újságíró mellett talán ő az egyetlen, akinek könyvei hiánytalanul sorakoznak a polcomon. Első összezőrdülésünk éppen Szapudi miatt történt. Miklós telefonon csúnyán összeveszett Andrásval, ezért arra kért, hogy szakítsam meg vele a barátságot. Erre nem voltam hajlandó, soha senkinek nem segítettem haragudni másokra. Szapudi is győri, a Kisalföld című napilap munkatársa volt, majd 1969 és 1971 között az Ifjúsági Magazinnál dolgozott rovatvezetőként. A magazin főszerkesztői székében 1968-tól 1974-ig Gerencsér Miklós ült. 2007 táján liberális nézeteim miatt Miklós (benne nemzeti indulatok kavargtak) rám is neheztelt. Fokozatosan elmaradoztam, de szavain mostanában eltűnődöm: „Nekem a történelem egy szenvedélyes utazás ... A mai népünk érdeklődése teljesen történelemidegen, az emberek beleragadtak az aktualitásokba, még a közvetlen ősök sorsa sem érdekli

őket. S ezt sugallja minden a tömegkommunikációban, a televízióból szinte tűzoltófecsckendővel ömlik ránk a jelentéktelen jelen, a felnagyított semmiségek özöne. Elsekélyesedett, elposványosodott a társadalom nagy részének a szellemi és lelki élete.”

Amikor erre az emlékezésre készültem, belelaptopoztam néhány könyvébe: *A gyűlölet ellenfele*, *Fekete tél*, *Idegen feleség*, *Aradi napló*, *Mezei műhelyek*, *Honvágy*. Végül a *Suta szerelmesek* című, 1984-ben kiadott regényét vettem le a polcra, hogy újra elolvassam. A kövek akár „lefelé” is eshetnek, rá a fejemre, de akkor is kimondom: ilyen ragyogóan megírt, az embert és környezetét belülről-kívülről hitelesen ábrázoló művel még álmodban sem találkoztam a 21. századi magyar regénytermésben.

A rendszerváltozás után két olyan kötetet is közzétett, amelyekről azt remélte, hogy zajos visszhangot keltenek a hivatalos irodalmi berkek-

ben és az olvasók körében. A *Vörös Könyv 1919* („Garmadába gyűjtötte, időrendbe sorolta, a varrat-szövegeket írta és a képeket válogatta Gerencsér Miklós”) és az *Abdai talányok* (A Radnóti-mítosz cáfolata) a lakiteleki Antológia Kiadónál jelent meg 1993-ban, illetve 1998-ban. A *Vörös Könyv* a Tanácsköztársaság vaskos krónikája; a Radnóti-kötet pedig a költő mártírhálálának körülményeit igyekszik feltárni: „Egy soha be nem bizonyított állítás megannyi tolakodó hitelesítési kísérlete veszett kárba. Mi több: az idő múlásával a legenda hamissága egyre nyilvánvalóbb. Közvetlen és közvetett bizonyítékok tetszés szerinti hosszú sora omlasztja közönséges hazugságkupaccá...” Az író célja egyértelmű volt: igazságkeresés, amely emberpróbálóbb feladat az igazság megtalálásánál is. Persze nem tudok arról, hogy a kínos dokumentumok és merész feltételezések hatására felhördült volna a Radnóti-kutatók és történészek hada. Olvasói tolongásokról sem hallottam. Gerencsér következtetései látszólag „csenddé” porladtak.

Különböző műfajú munkái a *Hullámok vándorai* és az *Aranyszárnyak* című füredi irodalmi antológiákban is megtalálhatók. A város történelme, kultúrája számos témát kínált neki. Lenyűgöző, reformkori miliőbe ágyazott esszét írt *Andrássy Kurta János* Tagore sétányon álló Széchenyi-szobráról: „Ez a füredi Széchenyi nem tesz mást, csak tűnődően összefonja karját és lenéz arra, amerre legszélesebb a Balaton. De ha belekerülünk tartásának és tekintetének delejes vonzáskörébe, megszűnik felettünk a gravitáció hatalma; elszakadunk megszokott állapotunktól, a földhözragadságtól, mert magához emel bennünket a mű mágneses ereje.”

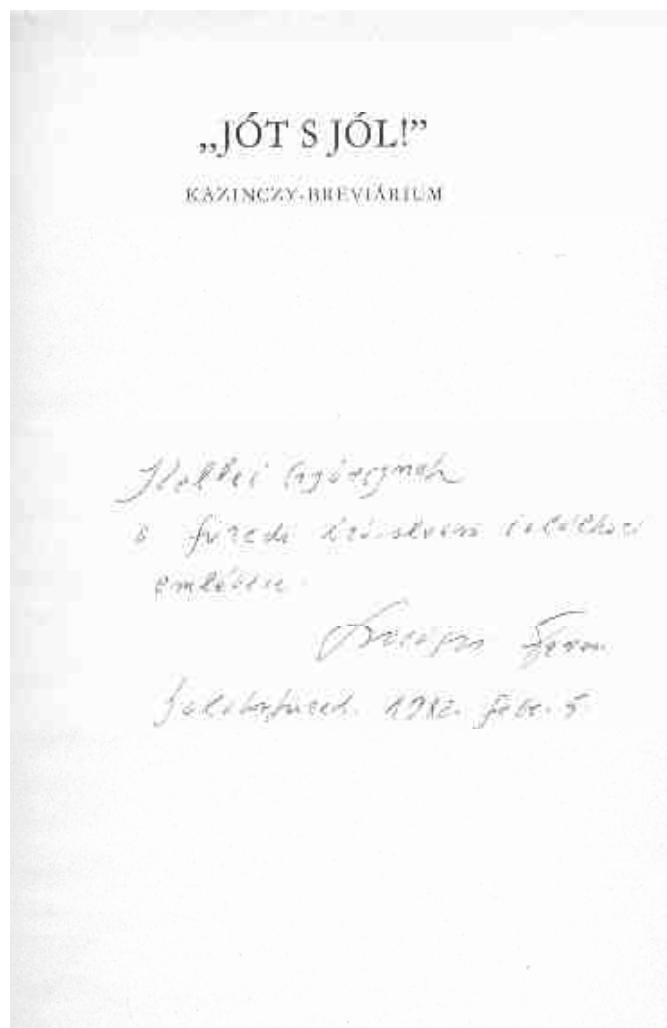
Miklós perlekedő, véleményét bátran, időnként tapintatlanul kimondó ember volt. (Egy alkalommal haragjában visszaküldte pályatársa neki dedikált kötetét.) Érces, zengő hangja, szerteágazó műveltsége sokszor rabul ejtett. A hatásvadásztól sem riadt vissza. Amikor Eötvös Károly íróról, a Veszprém megyei könyvtár névadójáról, „a gyűlölet ellenfeléről” tartott előadást, mentegetőzött, hogy otthon felejtette a jegyzeteit. Ezt senki sem hitte el, mert egy órán át mindenki lélegzet-visszafojtva figyelt a szavaira.

2010. május 17-én halt meg Aszófön. Öt nap múlva helyezték örök nyugalomra a falu temetőjében. Domboldalon fekvő sírja a házára néz. Otthon van. Mintha soha el nem ment volna.

A nyelvújító *Kazinczy Ferenc* is szerepelhetne sorozatunkban, hiszen útirajzaiban több helyen említi a települést. Élénk levelezést folytatott a Füreden és Szántódon gazdálkodó *Pálóczi Horváth Ádám* költővel, sőt 1789 őszén meg is látogatta. A kis kitérőt *dr. Szilágyi Ferenc* (1928–2010) irodalomtörténész, egyetemi tanár miatt tettem. Szilágyinak nyaralója volt a városban, és jó barátságot ápolt *Szekér Ernő* (1940–1988) mérnökkel, zongoristával, újságíróval. Ernő „vigyázó szemét” lankadatlanul Füredre „vetette”, és mivel elég sok író és művészt ismert, író-olvasó találkozókat szervezett a Jókai-körben. Szilágyi Ferenc két alkalommal beszélt új könyveiről. És itt jön a képbe Kazinczy. Az irodalomtörténész válogatásában, jegyzetével és utószavával 1981 augusztusában jelent meg a „Jót s jól!” című Kazin-

czy-breviárium. A kötet íásaiban fel-felbukkan Füred: „Novembernek 2-án már tisztult vala az idő; általevezünk Tihanyra, néhány magyar versket mondtunk a Balatonnak, s éjszakára Füredre menénk ... Füredről jövéen Tihanynak darabos, éktelen dombok, széles körepedések, két nádas tó, szántóföldek, szőlők tolják magokat a néző elébe, s mindene van, amivel a természet pusztaságát felpiperézni lehetne.” Kazinczy füredi emléktábláját a Ferencsik János Zeneiskola falán Szilágyi avatta fel 1981 szeptemberében.

A professzor az Ázsia-utazó *Kőrösi Csoma Sándorról* sikeres kismonográfiát írt, amelynek második kiadása 1984-ben látott napvilágot. Füreden még abban az évben bemutatták a kötetet, és felavatták az utazó, nyelvtudós mellszobrát a Tagore sétányon.

75 ÉVE ÍRTA A „BALATONFÜRED” CÍMŰ ÚJSÁG

Huszonöt centiméteres jég borítja a Balatont. Az állandó erős fagyások következtében a Balaton jege 25 cm vastagságúra erősödött. Jégvágás, nádaratás és a különféle jég sportok teljes erővel megindultak.

1940. január 6.

A „Balaton vendéglő” bérletét a Szent Benedek Rend özvegy Györffy Józsefnének adta. Az új bérlő működése elé nyugodtan, bizalommal nézhet mindenki: özvegy Györffy Józsefné tóparti, híressé vált tejcsarnokát, kávéházát úgyszólván a semmiből teremtetten meg, s virágoztatta fel, mivel rátermettségét a vendéglátóipar területén nemcsak bebizonyította, hanem magát a balatoni vendéglátó-iparosok legelső vonalába küzdötte föl.

1940. január 20.

Füredről...

Mint már hírül adtuk, a fürdőigazgatóság mindkét vendéglője gazdát cserélt; a Balaton vendéglőt özvegy Györffy Józsefné, a Grand Hotel vendéglőjét Sebestyén Károly [valójában Lajos – a szerk.] kapta. Az új bérlők üzemüket, mint arra lehetőség nyílik, megnyitják; a Grand Hotel vendéglőjét kora tavasszal, a Balaton vendéglőt legkésőbb május 1-jén. A fürdőigazgatóság mindkét vendéglő helyiségét még a megnyitás előtt átalakítani, modernizálni akarja.

*

A tóparti (volt Györffyné-féle) kiosk bérlője Haás Imre, az Esterházy vendéglő bérlője lesz.

*

A napokban múlt két éve, hogy a Balatoni Szövetség volt kiváló igazgatója, Cséplő Ernő meghalt. Hír szerint a Balatoni Szövetség a Balaton Üdülőkészeti Szövetség kezdeményezésére – Cséplő Ernő sírját még ez évben emlékkövel jelölik meg.

1940. február 3.

Halálozás. Múlt számunkban lapzártta miatt csak röviden emlékezhettünk meg dr. Miklovitz Dezső szanatóriumi főorvos Budapesten bekövetkezett haláláról. Megdöbbenéssel és mélységes részvétellel vette mindenki a tragikus hírt. Bár tudtuk, hogy súlyos betegségben szenved dr. Miklovitz Dezső főorvos, de arra nem gondoltunk, hogy ilyen tragikus gyorsasággal következik be a szomorú vég élete delén, 52 éves korában. Ki ne gyászolta volna meg Benne, a hivatásáért rajongó, annak élő, lelkiismeretes, nagy tudású orvost. Aki kezelése alatt állott, nem felejt el soha lekötelező egyéniségét, szeretetteljes odaadó eredményes munkásságát. Lelkülete emellett a hazafiságtól izzott. Benne volt minden hazafias megmozdulásban.

Bajtárs volt a szó szoros értelmében: örök katona. Megszűnt egy nemes szívnek a dobogása, mely egy hosszabb életre volt hivatva munkásan dolgozni, alkotni, szeretni. Nemcsak mi fürediek gyászoljuk mélységes részvétellel, de országszerte, sőt külföldön is mindazok, kik szerencsések lehettek dr. Miklovitz Dezső főorvost ismerhetni. A betegek legfőbb orvosa adjon neki békességes nyugodalmat.

1940. március 9.

Az Eszterházy birtok tulajdonosa – mint már hírül adtuk – a birtok parti részén kioszkot épít. Újabb értesülés szerint a kioszk a volt Györffyné-féle kioszk helyén épült s ez év június 15-én már meg is nyitják.

1940. március 23.

Kinevezték Tihany új apátját

Kelemen Krizosztom pannonhalmi szentbenedek-rendi főapát, tartományfőnök, rendtársainak véleményét kikérve Gidró Bonifác komáromi házfőnököt nevezte ki tihanyi apáttá.

Gidró Bonifác 1869-ben született a csíkmegyei Karcfalván, ősrégi székely családból. Középiskoláit a csíksomlyói gimnáziumban végezte, és érettségi vizsga után lépett be a Szent Benedek-rendbe. Teológiai tanulmányait Pannonhalmán, egyetemi stúdiumait matematikából és fizikából a budapesti tudományegyetemen végezte. 1893-ban győri tanár lett, 1894-től 1900-ig pedig az esztergomi bencés gimnáziumban tanított. 1900-ban a rend főapátja a komáromi bencés gimnáziumba helyezte át, ahol 1921-ig tanárkodott, majd 1921 februárjától kezdve a komáromi bencés gimnázium igazgatója és a rendház főnöke lett. A cseh uralom alatt a legnehezebb körülmények között volt a gimnázium és a rendház vezetője. Rendíthetetlen magyar öntudattal és igazi székely bölcsességgel vezette e nehéz időkben az intézetet. Kiváló tanár volt, nagyszerű tankönyvíró és atyai bölcs vezető. A megszállás alatt vezető szerepet vitt Komárom kulturális életében; a városi magyar könyvtár elnöke, a Jókai-egyesület alelnöke és minden magyar ügy lelkes istápolója volt. Érdemeit a felszabadulás után a kormány is elismerte, amikor tanügyi főtanácsossá nevezte ki. Komárom városa pedig hálája jeléül egyhangúlag díszpolgárrá választotta.

A Balaton nagy értéket nyert Gidró Bonifác kinevezésével.

1940. március 30.

Válogatta: Elek Miklós

Szerkesztői megjegyzés: A szöveg szó szerint meg egyezik az eredetivel, de a mai helyesírási szabályoknak megfelelően átírtuk.

ÚJ KÖNYVEK

Katona Csaba: PROFESSIONATUS SPIELEREK: ARCOK ÉS TÖRTÉNETEK BALATONFÜRED MÚLTJÁBÓL. Balatonfüred, 2014.

2014. november 25-én, a Honvéd u. 2–4. szám alatti Vaszary Villa Széchenyi termében tartott könyvbemutatón a meghívottak és az érdeklődők a fővárosban élő és

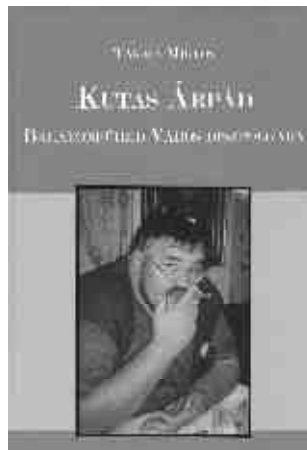
dolgozó történészek az elmúlt két évtized során írt, 2000 és 2014 között különféle formában – folyóiratokban, antológiákban – megjelent közleményeiből, tanulmányaiból készült összeállítást vehették a kezükbe. Ezeknek közös nevezője a Balatonhoz, szorosabban véve Balatonfüredhez való kötődés. A kiadvány Tóbiás Krisztián gondos szerkesztésének köszönhetően került nyomdába.

A könyv olvasása során megtudhatjuk, hogy Balatonfüred 19. századi története nem kizárólag az Anna-bálról, az itt pihenő neves vendégekről szólt. A füredi fürdő – túl az azt övező gyakran felszínes, ám kétségkívül romantikus elképzeléseken – a reformkor, az önkényuralom és a Monarchia társadalmának keresztmetszetét is nyújtotta, ahol megfordultak főnemesek, köznemesek, polgárok, a fürdővendégek szórakoztatására ideszerveztetett (cigány) zenészek. És főleg nem annyira idilli, tökéletes világ volt, mint amilyennek igyekeztek – és még ma is próbálják – beállítani, mert bizony szép számmal fordultak itt meg a társadalom sötét oldalának képviselői: hamiskártyások, kerítők, prostituáltak, szélhámosok, tolvajok és politikusok is. Megjelenik Bizay Mihály, a „nemzet bárója”, valamint Matskási Miklós, Prodanovits Dániel, Román József alakja, továbbá tanúi lehetünk a soproni Schlachta Etelka úrleány és Szekrényessy József kezdődő románcának is.

A 240 oldalas kiadvány végén egy fejezet erejéig a szerző „elkalandozik” a XX. század második felébe is. Ez a Füreden született, füredi családba nősülő, itt nyugvó Talabér Gyula fotósról szól, aki egy rövid ideig együtt dolgozott Lipták Gáborral is.

A könyvet ajánlom mindenki figyelmébe, aki érdeklődik Füred iránt, de megjegyzem: a könyvben szereplő Bihari Mihály híres zenész valójában János.

A kötet *A Balatonfüred Városért Közalapítvány kiadványai* sorozat 71. darabja.

Takács Miklós [összeáll.]: KUTAS ÁRPÁD BALATONFÜRED VÁROS DÍSZPOLGÁRA. Balatonfüred, 2014.

Közel egy évvel ez előtt, a Füredi História 2014. évi 1. számában úgy mutattam be az Arácsért Közhasznú Alapítvány tíz éves történetével foglalkozó kiadványt, hogy az

tulajdonképpen egy Kutas Árpádról szóló emlékkötet.

2014. december 21-én a balatonarácsi Népházban Molnár Judit képviselő asszony, a Balatonfüred Városért Közalapítvány elnöke már tényleg az öt éve – 2010-ben – elhunyt Kutas Árpád alpolgármesteréről szóló könyv bemutatóján fogadhatta a meghívottakat és a megjelent érdeklődőket. A zsúfolásig telt teremben dr. Bóka István polgármester emlékezett egykori munkatársára, mondván: „*igazi közösségépítő ember volt, integráló személyiség, megfelelő bölcsességgel*”. A kötetet összeállítója, szerkesztője ismertette az egybegyűttekkel. A könyvbemutatót megelőzően az arácsi városrészben felavatták a Kutas Árpádról elnevezett emlékparkot. A kötet első fejezetében Kutas Árpád szüleivel, nagyszüleivel ismerkedhetünk meg, illetve életrajzát olvashatjuk születésétől az 1990-es évek közepéig. Ezután életének egyes szakaszairól (a vállalkozó; a világutazó; a közéleti ember) szóló részek következnek. Külön fejezetet szenteltek az általa létrehozott és elindított nemzetközi szobrász szimpóziumnak. Ezt követően arácsiak emlékeznek rá, és a díszpolgárrá nyilvánító oklevelet, illetve annak laudációját tartalmazza a kötet. A 168 oldalas kiadványt Kutas Árpádról szóló válogatott bibliográfia, ezután egy színes képekből válogatott 16 oldalas szakasz, végül a szokásos alapítványi függelék zárja. Az illusztrációk között számos újságcikk található, a szerkesztő gondosságát dicséri, hogy ezek – a jobb olvashatóság kedvéért – külön szöveggént is megtalálhatók. Takács Miklós befejezésül – többségében a kötetből kimaradt – fényképeket bemutatva mesélt elhunyt barátjáról.

A kötet *A Balatonfüred Városért Közalapítvány kiadványai* sorozat 72. darabja.

(tbt)

TÓTH-BENCZE TAMÁS

A 2015. ÉV ELSŐ NEGYEDÉVÉNEK KIEMELT ÉVFORDULÓI

január

1940. január 1. **75 éve**
Nyugalomba vonult dr. Sefer Vilmos (Bodvalenke, 1881 – Balatonfüred, 1941) állatorvos. 1900-ban Balatonfüreden kezdte el működését 1908-tól, ugyanitt, mint járási állatorvos működött. A 22-én, a Niederecker-féle vendéglőben megtartott búcsúztatón dr. Schmidt Jenő főszolgabíró méltatta. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 2011. 192. p.)

1965. január 1. **50 éve**
Gyimesi József lett Balatonfüred vasúti állomásfőnöke. Novemberig töltötte be a tisztséget.

1995. január 1. **20 éve**
Az Amerikai Egyesült Államokbeli Princetonban meghalt Wigner Jenő magyar származású amerikai atomfizikus. 1902. november 17-én született Budapesten. A balatonfüredi Tagore sétányon 1976-ban ültetett emlékfát. A princetoni temetőben nyugszik. (Bővebben: Balatonfüred emlékjelei. 2005. 164. p.)

2010. január 1. **5 éve**
Balatonfüred lakosainak száma 13 598 volt.

2005. január 2. **10 éve**
A Városi Könyvtárban megindult a könyvek kölcsönzésének számítógépes nyilvántartása.

1990. január 15. **25 éve**
Ideiglenes engedély alapján megalakult a 348. sz. Széchenyi István Cserkészcsapat. Megalakítója Nagy Zoltán tanár volt. A foglalkozásokon, továbbá a táborozásokon igyekezett keresztény értékeket átadni. 1996 óta Munkácsi János segítette munkáját. Nagyobb ünnepeken, rendezvényeken is részt vettek. A csapat időközben megszűnt.

2010. január 18. **5 éve**
Blaha Lujza-emlékszobát avattak a Lóczy Lajos Gimnáziumban, melyben egyrészt a gimnáziumi diákszínpad eddigi fellépéseiről, eredményeiről láthatók dokumentumok, másrészt Blaha Lujza (Rimaszombat, 1850 – Budapest, 1926) életéről tekinthetők meg fényképek, dokumentumok.

1995. január 22. **20 éve**
Simon Károlyné Zákonyi Tünde kezdeményezésére Alsóörsön, a Halásztanya étteremben 18 taggal megalakult a Nők a Balatonért Egyesület. Első elnökéül az ötletgazdát választották meg. A civil szervezetet azzal a céllal hozták létre, hogy a Balaton természeti és környezeti értékeinek védelmét szolgálja és segítse, elsősorban azokon a területeken, ahol a nők a legtöbbet tehetik érte. Többek között azzal, hogy a tó körül élő édesanyák, pedagógusok a következő nemzedékekkel megismertessék a tájegység sajátosságait, és annak szeretetére, védelmére oktassanak. Ebből a célból elkészítették *„A Balaton tízparancsolata”*-t, valamint kiadták (többek között) *„A Balaton dicsérete”* c. antológia-kötetet, továbbá a *„Vigyázz rám!”* társasjátékot is.

2005. január 23. **10 éve**
Balatonfüreden meghalt dr. Dibusz László orvos. 1936. március 21-én született Budapesten. 1961-ben került körzeti orvosként Balatonfüredre, ahol haláláig élt és munkálkodott. Balatonfüreden az 1980-as években néhány gyógyult

beteggel alkoholelleses klubot alakított. A rákbetegek balatonfüredi szervezetének, a Gyöngyvirág Onkológiai Egyesületnek elnöki tisztét 2002-ig látta el. 1992-ben megszervezte a bridzs klubot. 1987-ben szervezte meg először a Márciusi-kupát, melyet 2005-től dr. Dibusz László Emlékverseny néven folytatnak. Közéleti szereplését 1967-ben kezdte, majd 1990-ig városi tanácsstag volt. A rendszerváltás kezdetén, 1988-ban az MDF füredi szervezetének vezetőségi-, 1990 őszétől a városi önkormányzat képviselő testületének tagja. Szerkesztője volt a Füredi História-nak és alapító tagja az 1993-ban alakult Helytörténeti Egyesületnek. 1981-ben Balatonfüred Város Pro Urbe Díjban részesítette. A Bajcsy-Zsilinszky utcai köztemetőben nyugszik. (Bővebben: Balatonfüred emlékjelei. 2005. 54–55. p.)

1990. január 27. **25 éve**
Budapesten meghalt Borsos Miklós szobrászművész. 1906. augusztus 13-án született Nagyszébenben. 1943-tól a nyarakat Tihanyban töltötte. Több száz érmet, plakettet és díjat készített, köztük a Balatonfüred városért kitüntetés, valamint a Balatoni Panteon több emléktáblájának plakettjét is. A balatonfüredi mólón látható a Balatoni szél (1961) című alkotása. 1987-ben készítette el a szintén balatonfüredi kötődésű Ferencsik János budapesti síremlékét. Rendszeres vendége volt a Lipták háznak. Balatonfüreden utcát neveztek el róla. A Farkasréti temetőben helyezték végső nyugalomra. (Bővebben: Balatonfüred emlékjelei. 2005. 34–35. p.)

1940. január **75 éve**
Az arácsi vasútállomás, az *„arácsi Fenék-fürdő”* (ma: Esterházy-strand) és az Esterházy Szálloda által határolt terület visszacsatolták Füredhez, *„melyet sok évvel ezelőtt szakítottak el Füredtől.”* A füredi újság (Balatonfüred) tudósítása szerint ezzel *„egy több éve óta vajdó kérdés”* rendeződött. Ugyanis az itt lakóknak, és az itt nyaralóknak hivatalos ügyeikkel Csopakra kellett menniük. (Arács község 1951-ig a csopaki jegyzőséghez tartozott.) A villanyt és a vizet viszont a füredi hálózatról kapták.

február

1940. február 2 – 4. **75 éve**
A január eleji – a magyar királyi Balatoni Intéző Bizottság által – Balatonföldváron megrendezett esemény, amelyen a balatoni jégi sportokat és a téli Balatont mutatta be, sikerén felbuzdulva Balatonfüreden is Balatoni Téli Napokat tartottak. A korcsolyaszámokban Péteri Takách Magda, Réthy Éva, Széchy Ágnes, Kálly Kristóf, Király Ede, Ormos Ermő és a Nemes – Virág páros kápráztatta el tudásával a közönséget. Ezenkívül jégkorong, jégvitorlás, fakutya, szánkó és jéggalászlás bemutatót tekinthettek meg az érdeklődők. A bemutatókat a napok végén teadélután és bál zárta.

1940. február 5. **75 éve**
Római katolikus esperesi kerületi gyűlést tartottak Füreden. A mintegy 250 résztvevő Babics Endre esperes-plébános elnökle mellett hallgatta meg a beszédeket és a hozzászólásokat.

1440. február 6.**575 éve**

A veszprémi káptalan előtt Bálint fia Péter, a tihanyi apátság füredi jobbágya 3 évre zálogba adta a füredi Apátlak nevű helyen levő szőlőbirtokát a veszprémi püspöki várnagynak.

1995. február 18.**20 éve**

Közel egy hónappal a Nők a Balatonért Egyesület az Alsóörsön tartott megalakulása után a szív-kórházban megtartott összejövetelen létrehozták a füredi csoportot is.

1940. február 21.**75 éve**

Megszűnt a Balatoni Élelmező Szövetkezet. 1917-ben alakították meg Balatonfüred-Füredi székhellyel.

1915. február 22.**100 éve**

Balatonarácson meghalt Kemény Zsigmond 1848-49-es honvéd hadnagy, nyugalmazott császári és királyi főhadnagy. Peröcsényben született, 1818. december 18-án [keresztelés]. Jelenleg nem ismert, hogy miért, és mikor került a Balaton környékére. Balatonarácson, az ótemető református részében helyezték nyugalomra. Sírja már nem látható.

2010. február 22.**5 éve**

Budapesten meghalt Ágai (eredetileg Staud) Karola operatőres. Férjével, Szendrey-Karper László (Budapest, 1932 – Budapest, 1991) gitárművésszel a balatonfüredi Szőlősi utcai nyaralójukban töltötték szinte minden szabadidejüket. Jelentős szerepet vállaltak a helyi kulturális életben fellépőként és szervezőként egyaránt. Többek között a Magyar Játékszín megalapítása 150. évfordulója alkalmából rendezett 10 napos ünnepségsorozat (1981-ben) művészeti vezetői voltak. A Farkasréti temetőben helyezték nyugalomra, férje mellé. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 14. p.)

Farkas Mihály (1829–1890)

1890. február 24.**125 éve**

Győrben meghalt Farkas Mihály zenész, zeneszerző. Győrben született 1829. március 8-án. 1853-tól 1869-ig, né-

hány év kivételével, közel 15 éven át szórakoztatta nyaranta zenekarával a fürdővendégeket. 1855-ben a Vörösmarty Mihály tiszteletére rendezett összejövetelen a tiltott Rákóczi-indulót és a költő kedvenc dalát húzta. Művei között a legismertebb a Búcsúzó, Balaton-Füredi emlék néven ismertté vált híres dal, amelynek szertartásos előadása zárta a nyári szezont. (Bővebben: Balatonfüred emlékjelei. 2005. 68–69. p.)

1990. február**25 éve**

Természetbarátok (Városi) Bizottsága alakult Füreden. Szilágyi László megyei titkár kezdeményezésére és közreműködésével a tanács ifjúsági és sportosztálya szervezésében a meghívottak a 3 fős elnökségbe beválasztották elnöknek Bördán Béla nyugdíjast, tagoknak: Markovics Gabriellát, a helyi OTP dolgozóját és Illés Ferencet, a hajógyár dolgozóját. A megjelentek egyhangúlag választották tiszteletbeli elnöknek dr. Zákonyi Ferencet. A bizottság feladatául a város iskolás és felnőtt körű lakosai számára szervezett kirándulások biztosítását, a környék megismertetését, egészséges életmód kialakítását jelölték meg.

március**1940. március 2.****75 éve**

Budapesten meghalt dr. Miklovitz Dezső, sebészorvos. Hódmezővásárhelyen született 1887. augusztus 3-án. 1921-ben került Balatonfüredre, és haláláig a füredi Erzsébet szanatórium orvosa volt. Az akkori balatoni lapokban számos, általa készített fényképpel találkozhatunk. Budapesten temették el. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 149. p.)

2010. március 2.**5 éve**

Hivatalosan is megnyílt a Rádiómúzeum Balatonfüreden, a Jókai Mór u. 15. sz. alatti szervizben: régi rádiókat és televíziókat bemutató tárlat.

2010. március 5.**5 éve**

Átadták a felújított Ipoly Szállót (1895). A vízvezetékkel, villanyvilágítással ellátott kétemeletes szállodát 1894-ben kezdték építeni. Fehér Ipoly (Ipolyvisk, 1842 – Pannónhalma, 1909) pannónhalmi főapátról nevezték el. 1954-től a szív-kórház 2. sz. épülete lett, itt működött a gazdasági részleg és a nővérszálló. 2005-ben került magánkézbe. Az Anna Grand Hotelhez tartozik, luxusapartmanokat alakítottak ki benne, amelyeket főrangú magyar hölgyekről neveztek el, pl.: gróf Széchenyi Melanieről. (Bővebben: Némethné Rácz Lídia: Balatonfüred nevezetes épületei. 167–169. p.)

2010. március 5.**5 éve**

Megnyitotta kapuit a füredi Tesco Marina Center elnevezésű bevásárlóközpont (Széchenyi u 55., közvetlenül a 71-es út mellett), amely a régi futballpályák helyén épült fel alig egy év alatt. A kétszintes épületben a Tesco hipermarket mellett harminc üzlet várja 3000 négyzetméteren a vásárlókat.

2005. március 7.**10 éve**

Várpalatán meghalt Újhelyi Gábor tanár, festőművész. 1925. június 1-jén született Balatonfüreden. Apja Újhelyi Gábor gazdálkodó. A balatonfüredi református elemi iskola után a polgári iskolában tanult, majd a pápai református kollégiumba került. Képeivel 1941-ben szerepelt először egy füredi csoportos kiállításon. 1950-től általános iskolai tanító, 1951-ben rövid ideig Füreden tanított. Nősülése után, 1952-től Pétfürdőn az ált. iskolában rajztanár. 1950 és 1988 között képzőművészket vezetett Pétfürdőn, Zircen, Várpalatán, egy ideig Füreden is. 1976-ban önálló

kiállítása volt Füreden. Több képe készült a Balatonról, a füredi tájról, utcákról, épületekről. Ismert numizmatikus is volt, jelentős éremgyűjteménnyel rendelkezett. Pétfürdőn helyezték végső nyugalomra. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 233–234. p.)

1915. március 13.**100 éve**

Született Budapesten dr. Debrőczy (helyesen: Debrőci, 1945-ig Dögl) Tibor Manó Adolf belgyógyász, kardiológus. 1952-től Balatonfüreden az Állami Szívkórház belgyógyász főorvosa, igazgató-helyettes, 1955-től haláláig igazgató főorvosa. Létrehozta a szívbetegek rehabilitációs központját, bevezette a kardiológiai komplex terhelés elvének alkalmazását, 1957-től szervezésében ismét megrendezték a balatonfüredi orvosnapokat. Vezette a balatonfüredi rendelőintézet, valamint a helyi kórház és szanatórium tervezését és építését. 1975. december 20-án hunyt el Budapesten. Sírja Arácson, a Lóczy Lajos utcai református temetőben található. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 52–53. p.)

2005. március 15.**10 éve**

A „Március 15. kupa” sakkversenyt ettől kezdve „Dibusz László Emlékverseny”-ként rendezték meg.

1840. március 18.**175 éve**

Született Szeghalmon Péter András földbirtokos. 1882-től kezdve 1915-ig nyaranta hat héten keresztül Balatonfüred vendége volt. Bebarangolta a Balaton-felvidéket. Elsősorban Róka Pál községi bíróval állt jó barátságban, a híresebb vendégek közül pedig dr. Kéty Károllyal. Állítólag csak balatoni bort ivott. 1902-ben és 1903-ban egy-egy tenyész-bikát ajándékozott Balatonfüred községnek. 1903-ban a település díszpolgárává választották. A balatonfüredi szegény sorsú református vallású gyermekek felruháztatására és iskolai könyvekkel való ellátására 1908-ban 440 koronát helyezett letétbe a Balatonfüred és Vidéke Takarékpénztárnál. Rendelkezése szerint az összeg kamatozzon 50 évig. Az így összegyűlt tőke kamatait osszák ki évről évre a rászorulóknak. Az összeg kezelését a községi elöljáróságra bízta. Szeghalmon hunyt el 1916. július 3-án. A halaspusztai családi sírkápolnában temették el. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 173. p.)

2005. március 18.**10 éve**

Balatonfüreden meghalt Vajda Ferenc kirakatrendező, festőművész. Óbányán született 1924. szeptember 14-én. Szüleivel kisgyermekként költözött Balatonfüredre. 1947–1958 között Siófokon a Balatonvidéki Villamos Műveknél, mint tisztviselő dolgozott. 1958-ban tért haza Balatonfüredre, itt a Balatonfüred és Vidéke ÁFÉSZ 1979-ig kirakatrendezőnek alkalmazta. 1979 és 1984 között önálló címfestőként dolgozott. Hazatérve Balatonfüreden is bekapcsolódott a művészeti életbe. Képein érződik a Balaton, a balatoni táj és Balatonfüred szeretete. 1961-től vett részt egyéni és kollektív kiállításokon Balatonfüreden, Balatonalmádiban, Tihanyban, Ajkán és Nagykanizsán. Munkássága elismeréseként Balatonfüred Városa 2004-ben Balatonfüred Kultúrájáért elismerő kitüntetésben részesítette. A balatonfüredi Bajcsy-Zsilinszky utcai református temetőben nyugszik. (Bővebben: Balatonfüredi életrajzi lexikon. 173. p.)

2005. március 19.**10 éve**

A Magyar Fúvószenei és Mazsorett Szövetség, valamint a Sellő Gyermekek és Ifjúsági Táncsoportok Alapítvány rendezte meg az I. Balatonfüredi Országos Ifjúsági Mazsorett Fesztivált. A Balaton Szabadidő- és Konferenciaközpontban az ország különböző településeiről 23 csoport csak-

nem 400 fővel lépett fel és mérte össze tudását. Még két alkalommal, 2006-ban és 2007-ben tartották meg.

2010. március 24.**5 éve**

75. születésnapját ünnepelte a Széchenyi Ferenc Kertészeti Szakképző Iskola (ma: Szent Benedek Gimnázium – Szakképző Iskola és Kollégium Balatonfüredi Széchenyi Ferenc Tagintézménye). Az esemény tiszteletére az iskola udvarán emlékfát ültettek és átadtak egy új gyógynövénykertet is.

2010. március 28.**5 éve**

Budapesten meghalt Kutas Árpád alpolgármester. Hódmezővásárhelyen született 1960. június 13-án. 1982-ben került Balatonfüredre. Első munkahelyén, a balatonfüredi Városgazdálkodási Vállalatnál művezető majd részlegvezető. 1989-ben önálló vállalkozásba kezdett. A rendszerváltás után kezdett foglalkozni a politikával. Az arácsi városrészben választották képviselőnek: 2002-től önkormányzati képviselő, 2006-tól haláláig a város alpolgármestere. Alpolgármesterként az arácsi városrész arculatát formáló jelentős fejlesztésekben kamatoztatta szakértelmét. Sírja a Lóczy Lajos utcai református temetőben található. 2014-ben a Balatonfüred Városért Közalapítvány könyvet adott ki róla.

2005. március 31.**10 éve**

Új (a második) hemodinamikai műtőt avattak a szívkórházban. Az első még 2000-ben alakították ki szintén az Egészségügyi Minisztérium támogatásával. A hemodinamika lényegében olyan műtéti eljárás, amelynek során a szív koszorúereinek állapotán próbálnak javítani, pl.: az erek tágtításával.

1940. március**75 éve**

Az 1939-ben épült Brázay-nyaraló (ma: Mikes Kelemen u. 7.) lépcsőházában elkészült a Protiwinsky Ferenc (Balatonfüred, 1884 – Balatonfüred, 1947) füredi festőművész által készített freskó, amely a füredi reformkori fürdőéletet ábrázolta. Ezen látható volt a kőszínház, számos, Füreden a reformkorban megfordult neves személyiség. A festmény már nem látható, valószínűleg az ötvenes években Rákosi Mátyás utasítására – a nyaralót az államosítást követően az MDP üdülőjeként használták – eltávolították. Az épület jelenleg magánkézben van.

1990. március**25 éve**

Újjáalakult a Balatonfüred és Vidéke Ipartestület. Előde az 1894-ben alakult Balatonfüred és Vidéke Iparosok Köre. Első székházukat 1913-ban avatták fel, amely ma a Polgármesteri Hivatal B épülete. Az államosítás során (1948) a megszüntetett ipartestületek helyett létrehozták a Kisiparosok Országos Szövetségét, 41 éves pártirányítás következett. A balatonfüredi székház az országos központ kezelésébe került. Az épületet 1985-ben a városi tanács csereingatlanért cserében kisajátította, az új, szerényebb kiviteli székházuk (Ady Endre u. 15.) jelenleg is a csereingatlanon van. Az önkéntes érdekképviselői tömörülés ügyvezetőjének Fejes Lászlót választották meg. A vonzáskörzetébe tartozó települések Balatonfüreden kívül: Aszód, Balatonakali, Balatonszepezd, Balatonszőlős, Balatonudvari, Csopak, Monoszló, Páloznak, Pécsely, Szentantalfa, Szentjakabfa, Tagyon, Tihany, Örvényes, Vászoly, Zánka.

2010. március**5 éve**

A 71-es útnál felépült bevásárló központ előtti parkban felállították Balás Eszter „Átjáró” vas-, valamint Szőke Gábor Miklós „Bika” és „Ló” elnevezésű faszobrát.

TOPOLÁNSZKY ÁDÁM

IL COMMODORE

NEGYYVENÖT ÉVE HALT MEG DR. HORVÁTH BOLDIZSÁR,
BALATONFÜRED KIVÁLÓ ORTOPÉD ORVOSA ÉS VITORLÁZÓJA –
A HÍRES „ADDIO” 40-ES CIRKÁLÓ KAPITÁNYA

Vannak emberek, csendes, elegáns, nagyszerű emberek, akikről nem beszélünk, és nem írunk eleget. Dr. Horváth Boldizsár (Dizsi bácsi) ilyen volt. Családi barát, színes egyéniség, nagypolgár és hazafi, aki a mai nyomulós és helyezkedő világban aligha lelné örömét. Magas, jóképű férfi volt. Arisztokrata külseje és mosolya egyfajta békés személyiséget sugallt, ezáltal is kilógott a sorból a szó pozitív értelmében.

Dr. Horváth Boldizsár 1897-ben született Budapesten, és 1970-ben lelte halálát Csopakon, valószínűleg szívinfarktus okozta autóbalesetben. Örvényesen van eltemetve. Dizsi bácsi pozitív természetű, elegáns, velejéig múlt századi ember volt. Az Addio III. (Arrivederci) nevű, 40-es cirkáló (Schärenkreuzer)¹ tulajdonosa, számos balatoni verseny győztese. Emlékét a róla elnevezett vitorlás emlékverseny is őrzi.

Apja, dr. Horváth Mihály, Európa-szerte ismert, ortopéd sebész volt, aki 1918-ban Magyarországon elsőként ortopéd sebészeti osztályt létesített, amely már röntgen laboratóriummal is fel volt szerelve. Horváth Mihály németországi tanulmányútja során sajátította el a csont röntgen tudományának rejtelmét, és ezt korszerű sebészeti eljárások mellett, Magyarországon is meghonosította. Majd fiával, Horváth Boldizsárral a klasszikus ortopédia irányába fordultak, akivel a csípőficamok korai röntgennel történő diagnosztikája révén nemzetközi hírnévre tettek szert.

Horváth Boldizsár a klasszikus ortopédia nagymestere volt, de a korrallal haladva elsőként vezette be például a discus hernia (porckorongsérv) műtéti kezelését. 1962-ben a kádári önkényuralom kényszer-nyugdíjazta, miután az 1956-os forradalomban kifejtett tevékenységéért elmarasztalták. Tartalékaiból időlegesen Balatonfüredre költözött, ahol Lipták Gábor balatonfüredi író házában talált „menedéket”, hiszen a házigazdától állandó szobát is kapott. De gyakran az Addion aludt, a füredi móló végével egy magasságban a Vitorlás étteremmel szemben, ahová csak „bocival”, azaz csónakkal lehetett kijutni. Magánrendeléseit továbbra is meg-

tartotta Semmelweis utcai rendelőjében, amely közel esett Kossuth Lajos utcai lakásához.

Dizsi bácsi az 50-es években és a 60-as évek elején szinte minden versenyt megnyert „Addio” nevű meseszerű cirkálójával. Fegyelmezett, kemény vitorlázó volt, aki élvezte a győzelemmel járó elismerést. Erős szélben szeretett legjobban versenyezni. 1959-ben Kékszalagot is nyert, és számos magyar bajnokságot 40-es cirkáló és összevont tőkesúlyos osztályban. Lipták Gábor füredi házának vendégei között ír róla, említi a közös vitorlázásokat is (Nyitott kapu). Horváth Boldizsár felesége Schmidt Irma volt, Földváron volt a parton villájuk. Két lányuk született: Irmé és Zsébi. Irmével sokat vitorlázott a Balatonon, aki Svájc-ból járt haza, amikor tehette.

Egy-egy jól sikerült szombati vitorlázást követően a füredi helyi katolikus hívők gyakran felfedezték Dizsi bácsit a Kerek templom aulájában, ahol a vasárnapi 10 órás szentmisét következetesen végigállta, ha kellett, egyedül, különösebb társaság nélkül. Hívó ember volt az Addio kapitánya, Il Commadore, ahogy tréfásan, mégis tisztelettudóan hívták sokan, akik ismerték.

Kedvelték a fürediek Dizsi bácsit, hiszen humanista, emberközelű alkat volt. A Balatonfüredi Hajógyárban rendelt térítésmentesen, ahol minden szombat délelőtt ellátta betegeit, majd délután óriási demizson borokkal és kiválasztott társaságával már az Addio fedélzetén ült a kormánynál, ahol naplementéig népdalozás, gitározás és jó hangulat mellett élvezték a tó hullámain. Gróf Nyáry József gitározott a hajón, míg mások a vicceselésben és anekdotázásban lelték örömeiket. Kedvenc nótája a „lókaka” népdal volt, amely szövegéről kapta ezt a becenevet, hiszen úgy hangzott, hogy „*sej, de ki áll-LOK-A-KApujába... kibeszélgetem magamat véled utoljára ...*” A hajó fedélzetén időnként jelen volt Illyés Gyula és felesége Flóra asszony, Örkény István és Radnóti Zsuzsa, Lipták Gábor és felesége Pulcsi, Borsos Miklós és felesége Buba, Passuth László és Lola, a Lipták és Topolánszky család tagjai, valamint sokan mások.

Szeglet, sarkosság, tartás, lojalitás és következetesség – hol látunk ilyen tulajdonságokkal bíró embereket manapság? Dizsi bácsit nem ritkán puha, gumitalpú fehér cipőben (de nem tornacipőben) és fehér tengerésztszti öltözetben lehetett látni a füredi móló környékén egy-egy esti séta alkalmával. Szabadkőműves főmester volt, persze nem a mai értelemben, hanem ahogy Kossuth, Ady, Deák, Márai és Gr. Esterházy János is szabadkőművesek voltak. Székfoglaló beszédében,² 1949-ben, a Deák Ferenc páholy közgyűlésén a következőket mondta „... akik visszaemlékeznek rövid, de lelkes politikai múltamra, azok igenis tudják, hogy én fennen tartom a zászlót, és az csak akkor hanyatlik le, ha úgy érzem, hogy a magamra is érvényes eszménykép valamilyen módon elhalványul ...” Horváth Boldizsár hangsúlyozta ezen beszédében a keresztény értékrend alapvető fontosságát, mondván, hogy: „... csak a félművelt ember tévedhet az ateizmus bizonytalan ösvényeire ...” Végül pedig kijelenti: „a humanizmus örök marad mindaddig, amíg szabad és becsületes emberek lesznek eme világon. Ezen kell tehát dolgoznunk testvéreim, kitartóan, nem csüggedve, ahogy Henrik Ibsen írja egyik költeményében: <<Hammerschlag auf Hammerschlag, Bis zum letzten Lebenstag.>>³”

Mert akármilyen politikát is gyakorolnak a közhatalom gyakorlóit, ami már egy jó ideje szinte

semmi másról sem szól, mint az adófizetők pénzének elsíbolásáról – az elegáns, régi típusú balatoni hajós ember, mint Dizsi bácsi, kívülről szemlélte e világot, nem kívánt minden áron részt vállalni benne. A régi vágású hajós ember szíve és lelkiismerete nyugodt, tekintete messzire merengő. Belső harmóniájukban, diszkrét elidegenedésükben az ilyen típusú emberek kissé a szerzetesekre emlékeztetnek. Nagypám, Józsa Iván is ilyen ember volt, a Nautica tengerészakadémián végzett, aki jól ismerte Horváth Boldizsárt. Számunkra, akik hasonlóképpen gondolkodunk, a Balaton nemcsak lakhelyünk, hanem egyben életszemléletünk is, amely előbb-utóbb majd mindnyájunkat szólít, hogy nekivághassunk a nagy utazásnak.

Il Commodore! Arrivederci, Semper Fi!

Hűségese matrózod

Jegyzetek:

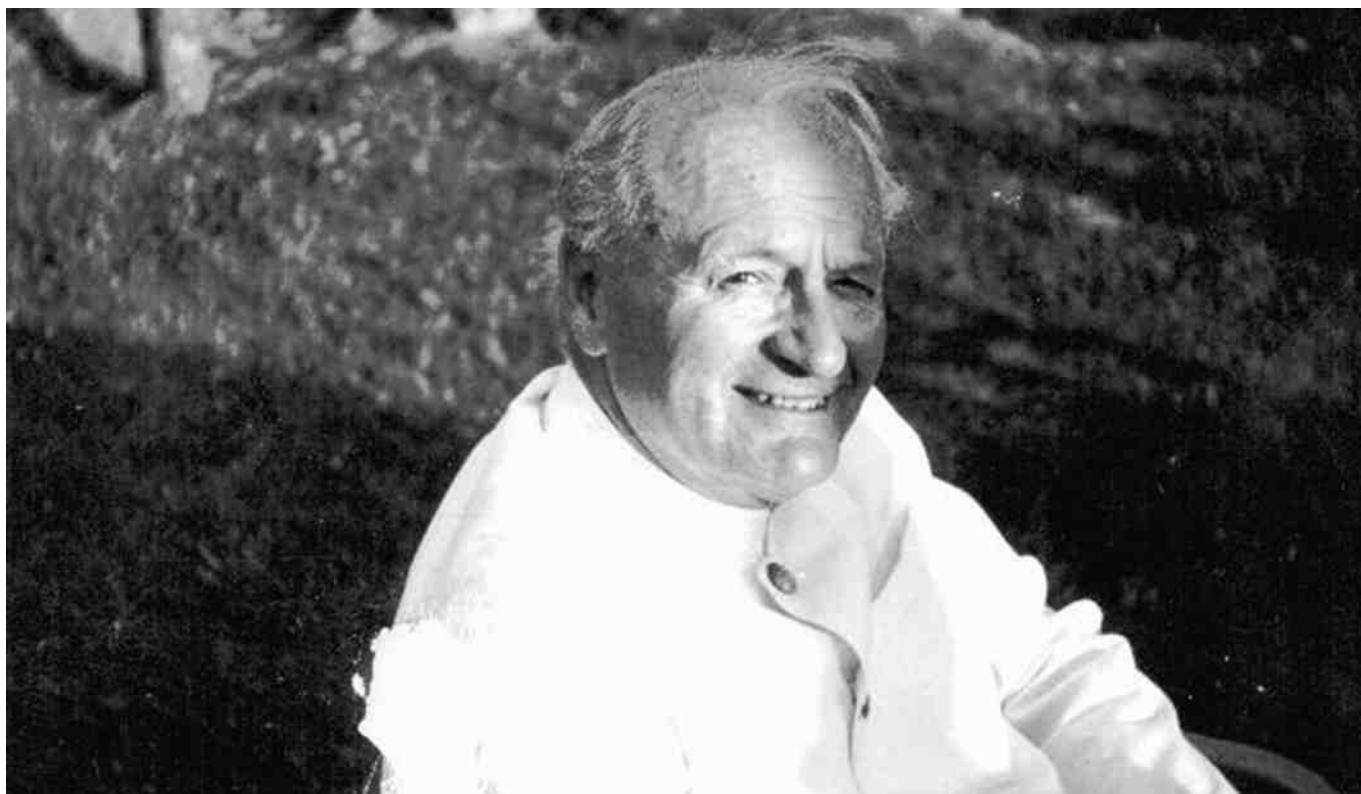
1. A 40-es akkoriban a vitorlafelületet jelentette, nem a hajó hosszát.
2. ESZME ÉS REMÉNY, Dr. Horváth Boldizsár Főmester Székfoglalója 1949, március 2-án. Deák Ferenc Páholy könyvtára, Kézirat gyanánt. Budapest, 1949.
3. Magyar fordításban: kalapácsütésről kalapácsütésre, az utolsó életnapig ...

Ezen a képen balról: dr. Horváth Boldizsár a kormányánál, mellette gróf Nyáry József, Lipták András és Topolánszky Józsa Éva. A háttérben a legénység egyik tagja, valamint a bumrak dőlve a szerző, Topolánszky Ádám látható.

Dr. Horváth Boldizsár felolvasást tart. Jobbra Lipták Gáborné, Pulcsi, balra Ladányi Márta. A középen lévő hölgy neve nem ismert

Dr. Horváth Boldizsár elegáns, fehér tiszti öltözetben

ÁCS ANNA

BALATONFÜRED SZERELMESE: DR. NÉMETH LÁSZLÓ (1927–2015)

Balatonfüred a különleges múltjával és különleges természeti környezetével, a Balaton ölelésében szinte hihetetlen vonzerővel képes hatni. Számos példa bizonyítja, hogy magához kötheti, vendégből igazi lokálpatriótává teheti a lélek emberét. Dr. Németh László talán közülük is kivétel volt. Ő – mint özvegye, Földesdy Gabriella megfogalmazta – Balatonfüred szerelmesévé vált a hosszú évek alatt. Igen, ezt mi is éreztük, tudtuk róla s nem csupán a szavak olykor túlzónak tűnő szintjén.

Budapesten született, életét ott is élte tisztán, távol állt tőle a hangos, netán percmember lét. Zuglói lakása személyiségének, szellemiségének hű tükré volt. A bejárathoz közeli könyvespolcon szembe-tűnő, kitüntetett helyet kaptak a Balatonfüredről szóló könyvek. Dr. Németh László szenvedélyesen gyűjtötte és tanulmányozta azokat. Mindent akart tudni, és sokat tudott is a fürdőhely múltjáról. A jelene sem volt közömbös számára, követte a változásokat, a helyiekkel együtt örült a megújulásnak s bosszankodott az apróbb hibákon. Lakása nappalija az első pillantásra meglepte a látogatót. Kisebb múzeum, régiségtár fogadta nagyfokú rendszerezettséggel, ugyanakkor ízléses elrendezésben. Pedig dr. Németh László jogász volt, 1951-től nyugdíjba vonulásáig, 1988. december végéig, 37 éven át a BUVÁTI (Budapesti Városépítési Tervező Intézet) jogtanácsosa, aki a vállalatot ügyvédi szinten képviselte. Családja, barátai körében ismert volt műgyűjtői elkötelezettségéről. Szellemi érzékenységgel, szakismereti tudásvágygal lett a kulturális értékek megbecsülőjévé, gyűjtőjévé. Az évtizedek során sohasem tántorgott a gyűjtési divatok zűrzavarában. Hivatásához hasonlóan hű maradt korán kialakult gyűjtési köreihez: a kisméretű szakrális faszobrokhoz a reneszánsztól a XX. századig; a westerwaldi XVIII–XX. századi kőedényekhez; a főleg magyar és német, XVIII–XIX. századi ón- és rézedényekhez. Ugyancsak gyűjtötte a bokályokat, paraszttálatokat, borotvatokokat és a szakrális fém-tárgyakat is. Rendszeresen járta a régiségkereskedéseket, figyelt az aukciókra, és szívélyes kapcsolatot épített ki a gyűjtőtársakkal. Aktív tagja lett az Iparművészeti Múzeum Baráti Körének és a Várbarátok Körének, ahol szakirányú ismereteit bővíthette és gyűjtői barátságait mélyíthette el. Az sem volt közismert róla, hogy remek kézügyességgel áldotta

meg a Teremtő. Műtárgyai java részét maga tisztította, restaurálta gonddal. Szaktudásának elismerését jelentette az Orvostörténeti Múzeum felkérése: ő restaurálhatott egy elefántcsontból faragott, a szülészeti ismeretek tanításánál használt XVIII. századi „tanbabát”, amit hosszú ideig a múzeum állandó kiállításán mutattak be.

Az egyik általa készített polcon, a nappali központi helyén sorakoztak gyűjteménye vallottan legkedvesebb tárgyai, a füredi fürdőpoharak. Egyedi kollekciója több évtized tudatos gyűjtőmunkája révén jött létre, tudomásom szerint e tematikából a legteljesebb magángyűjtemény. Az 57 pohárhoz sok történet, emlék fűzte, és tudományos érdeklődését is erősítette. Örömmel olvastuk a róluk szóló tanulmányát a Füredi História hasábjain (Balaton-Füred fürdő ivókúra poharai. Füredi História VII. évf. 2. sz. 2007. dec.) Csupán egyetlen mondatot idézünk most az alapos szakismeretet felmutató cikkéből: „A balatonfüredi kúrapohár a műkereskedelemben ma már alig található, kedvelt történeti emlékké, kuriózzummá vált.” Örömmel nézegetjük a róluk készített tablóját is a helyismereti kutatószoba bejáratánál. Két fürdőpoharát elajándékozta, visszaadta annak a helységnek, ahonnan elszármaztak. 2008 szeptemberétől a Balatonfüredi Helytörténeti Gyűjteményt gazdagítja a Kút feliratú pohár. A másikat, a Horváth-házat ábrázoló és megnevező csiszolt üvegpoharat nevezetes alkalmal adományozta a városnak, illetve a gyűjteménynek. 2010. május 7-én feleségével együtt részt vett a Jókai Mór Emlékház új állandó kiállításának megnyitó ünnepségén és a Városi Múzeum avatásán, majd a Jókai-hajón tartott programon. A Balaton hullámain sikló, a füredieknek és vendégeknek oly kedves hajón adta át ajándékát a város polgármesterének, dr. Bóka Istvánnak. Nagylelkű mecénatúrájának köszönhetően 2011 júniusában a városi gyűjteménybe került egy seltersi kőkorsó, szeptemberben pedig az „Éljen Kosuth <sic!> Ferenc” feliratú kortestál. Ez utóbbiról a Füredi História 2011. decemberi számában közölt tanulmányt Kossuth Ferenc Balatonfüreden címmel. A seltersi korsóról a folyóirat 2014/3-as száma jelentette meg rendkívül lényegre törő, precíz írását, amelynek címe: A balatonfüredi Selters gyógyvizes korsók kérdéséhez. Ennek zárásában arra biztatta a gyűj-

tőket, juttassanak tárgyakat a Helytörténeti Gyűjteménybe. A tárgyak mellett füredi képeslappal, az Országjárás című folyóirat 1943. évi balatonfüredi számával és más, szintén füredi témájú újságcikkkel gyarapította a helyismereti anyagot. Rendszeresen tájékoztatta a Balatonfüredi Helytörténeti Gyűjtemény munkatársait az aukciókra vitt füredi műtárgyakról, képeslapokról, dokumentumokról. Kapcsolatait felhasználva fővárosi régiségkereskedések katalógusait küldette meg Füredre, ekként is segítve a gyűjteményi munkát.

S amikor tehette, utazott Balatonfüredre. Az 1950-es évektől nyaralóvendége a rajongva szeretett városnak. Kötődése egyre erősödött, már-már otthon érezte magát a fürdőhelyen. Az utóbbi évtizedben évi két alkalommal, júniusban és szeptemberben töltött huzamosabb időt Füreden. A Quasimodo költőverseny köré szerveződő rendezvények rendszeres résztvevője volt magyar szakos gimnáziumi tanár, színháztörténész feleségével, akit szintén Füred rajongójává formált. Földesdy Gabriella füredi vonatkozású tanulmányait a Tempevölgy című folyóirat közölte. Dr. Németh László olasz nyelvtudása révén közelebbi kapcsolatba került Quasimodo fiával, és Bogyay Katalinnal is több ízben beszélgetett. Olykor egy-egy napra, így a Jókai Napok rendezvényeire és a Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület közgyűlésére, egyéb programjaira is lerándult a fővárosból. Érdeklődő tagja volt az egyesületnek, a fővárosból is követte annak tevékenységét. Kíváncsian várta a füredi helytörténeti sorozat új köteteit, azok gyűjtője és alapos, elmélyült olvasója volt. S minden füredi útján betért a Helytörténeti Gyűjteménybe. Vele beszélgetni sosem üres csevegés volt.

Még mielőtt a közfigyelem az egykori hidegfürdő felé fordult volna, dr. Németh László már balaton-parti táblával kívánt emlékeztetni az emblematiszta épületre. A rekonstrukcióját is szívügyének tekintette, tervet nyújtott be a polgármesternek majd különös figyelemmel kísérte a fürdőrekonstrukció módjáról kialakult polémiát.

Becsület, emberi és szakmai tisztesség, az értékek szolgálata jellemezte egész élete során.

Lélekben fiatal maradt kilencedik évtizedében is. Olyan ember, aki mindvégig megőrizte érdeklődését, s másokban is érdeklődést tudott kelteni a műveltségbeli értékek, köztük kiemelten Füred értékei iránt. Ezt aprólékos gondnal, hitelességgel, természetéből fakadóan szerényen tette. Kedves, közvetlen, életvidám, sokak számára szeretni való ember volt. Ezt személyes emlékeim és mások visszaemlékezései hitelesítik. Mert dr. Németh László is elment a minden élők útján, érkezett a megrendítő hír. 2015. február 8-án hunyt el váratlanul, március 9-én búcsúztunk tőle. 87 esztendő volt, még több tervet, megírandó témát, így füredit dédelgetett, de az égiek másként akarták. Már nem látogathat többé szeretett városába. Hiszem, odaát is szereti, óvja.

A fürediek emlékezetében dr. Németh László létezni fog, amíg létezni megadatik mindazoknak, akik ismerhették. Nem csupán gyűjteményi adományaival, Füredi Históriaiban megjelent írásaival, egyesületi tagságával, hanem a Füredet, a füredieket számon tartó, gondolatban magához ölelő személyiségével. Kedves László, emberséged, tudásod, segítőkészséged máris hiányzik! Köszönjük, hogy voltál nekünk!

Dr. Németh László Alessandro Quasimodo társaságában

EGYESÜLETI ÉLET

A Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület második félévi tevékenysége 2014-ben

Augusztus

- 19. Varga Lajos tagtársunk temetése a balatonfüredi református temetőben. Az egyesület nevében koszorút helyeztünk el a síron.
16.30 órakor vezetőségi ülés a könyvtárban: két emléktábla állítási kérelem véleményezése.
- 21. A Polgármesteri Hivatal Művelődési Osztályára beküldtük a két emléktábla állítással kapcsolatos egyesületi állásfoglalást, melyben javasoljuk Sárkogárdi Mészöly Gyula és Járdánházi Kovács Béla emléktáblájának elhelyezését.

Szeptember

- 1. Helytörténeti Egyesületi délután 16 órai kezdettel a könyvtárban. Molnár Judit elmondja, 2015-ben újra kiadják az „Üdvözlét Balatonfüredről” című könyvet. A 20 éves egyesületi évforduló megünnepléséhez javaslatokat tettek tagtársaink.
Mikulka Katalin, a NABE balatonfüredi csoportjának vezetője bemutatkozik, együttműködésre buzdít.
Új tagok felvétele, bemutatkozása: Cséry Zoltánné, Csizmazia Darab József, Bagó Gyula, Bagó Gyuláné, Pálfi Éva.
Sárkogárdi Sárovi Hajnalka újabb három tábla állítási kérelemről tájékoztat.
- 7. Kositzky Attila tagtársunk előadása az Arácsi Népházban, „Katona és társadalom” címmel.
- 21. A Helytörténeti Egyesület két tagja, Budáné Bocor Ágnes és Bertók Gyula koszorúzott a Széchenyi emlékünnepeken, a Tagore sétányon lévő Széchenyi szobornál.
- 25. Rendkívüli közgyűlés (döntéshozó szerv ülése) a Városi Könyvtárban: bírósági nyilvántartásba vétel iránti kérelemmel kapcsolatos hiánypótlás elfogadása. Másnap az anyagot postára adtuk a Veszprémi Törvényszéknek.
Megválasztottuk tiszteletbeli tagnak dr. Ács Annát és dr. Lichtneckert Andrást.
Régi fürediekkel diktafonos beszélgetést folytat Angyal Imre, dr. Hullerné Takács Ilona, Szekeresné Rózsa Etelka.
- 30. Dr. Praznovszky Mihály könyvbemutatója volt a könyvtárban.

Október

- Október elején Bartha László tagtársunk a Papsoka temető katolikus részében lévő két II. világháborús magyar katonasírt szépen rendbe hozta, a fa keresztekkel lefestette, és nemzeti színezetű szalagot kötött rájuk. Mindezt egyedül és önzetlenül végezte el.
Köszönet érte.
- 9. A Füredi História idei 3. számának bemutatója a Városi könyvtárban. Dr. Rácz János felelős szerkesztő több szerzőt is meghívott, akikkel együtt mutatták be az új lapszámot.
Nagy örömkre két új taggal gyarapodott ezen a délutánon egyesületünk: Kellei György és dr. Olti Ferenc.
A jelen lévő tagok tagilletményként megkapták a legújabb Füredi Históriat.
- 13. A Helytörténeti Egyesületi délutánunkat nem a könyvtárban, hanem a Papsoka temető református és katolikus részében sétával töltöttük. Némethné Rácz Lídia tagtársunk érdekes, szakszerű kalauzolásával végigjártuk a két temetőrészt, emlékezve régi fürediekre. 22 fő jött el, zömében egyesületi tagok. Gazsi József tagtársunk megörökítette csodás napsütésben az eseményt.
- 18. Az I. világháborús kiállítás megnyitója a Kisfaludy Galériában.

November

- November elején megkaptuk a Veszprémi Törvényszéktől a végzést a Helytörténeti Egyesület közhasznú jogállásáról.
- 3. Helytörténeti Egyesületi délutánunkat a Kisfaludy Galériába hívtuk össze, ahol megtekintettük az I. világháborús kiállítást, amely a „Háború van most a nagy világban” címet kapta. A látogatásra 30 fő jött el, a tagokon kívül érdeklődők is.
Meghívásunknak eleget téve ott volt dr. Bóka István polgármester úr is.
A kiállítás rendezője, Tóth Györgyi tagtársunk beszélt a kiállítás megvalósulásáról, majd Elek Miklós tagtársunk a tulajdonában lévő, itt kiállított háborús szükségpénzekről mesélt.
Némethné Rácz Lídia tagtársunk ismertette a füredi és arácsi bevonultak sorsát, hazaküldött leveleit, köztük nagyapja levelezését a feleségével.
A kiállítás után az egyesület vezetősége vezetőségi ülést tartott a Szív-kórház előcsarnokában. Téma: a Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület 20 éves jubileumának megünneplése decemberben. Felvázoltuk az ünnepség tervét, lefolyását, a meghívandó vendégek névsorát.
- 7. Meghalt Glatz László tanár úr, egyesületünk alapító tagja.
- 14. Glatz László tagtársunk temetése a balatonfüredi köztemetőben. Egyesületünk koszorút készített, többen részt vettünk a temetésen.
- 17. Vezetőségi ülés a könyvtárban. Téma: a december 15-i, 20 éves jubileum megünneplésével kapcsolatos feladatok megbeszélése, pontosítása, meghívandók, ünnepség lefolyása, stb.
- 18. A Balatonfüredi Városi Értéktár Bizottság meghívására a Polgármesteri Hivatal tanácsstermében részt vettünk a beérkezett javaslatok véleményezésén (Sárkogárdi Sárovi Hajnalka, Némethné Rácz Lídia, Tóth Györgyi, Budáné Bocor Ágnes, Szelle Zoltán).

December

- 2. A Veszprém megyei Honismereti Egyesület elnökének, Bándi Lászlónak meghívására Budáné Bocor Ágnes részt vett Veszprémben a Megyei Könyvtárban tartott vezetőségi ülésükön. A küszöbön álló tisztújítást és az új alapszabály tervezetét beszélték meg.

- 8. Délelőtt a Polgármesteri Hivatal Művelődési Osztály vezetője, Cserép László megbeszélésre hívta az egyesületünk elnökét és titkárát. Téma a Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület 20 éves fennállásának megünneplése, és a Huszka Jenő évforduló kapcsán az áprilisi ünnepség megszervezése volt. A Huszka szobor már biztos, hogy át lesz helyezve a sétány megújítás kapcsán. Cserép László kéri az egyesületet, hogy küldjön el neki olyan dokumentációkat, amelyek bizonyítják, hogy eredetileg miért ott helyezték el szobor.

Délután vezetőségi ülést tartottunk a könyvtárban. Fő téma az egyesület 20 éves jubileumának megünneplése volt, összeállítottuk a forgatókönyvet, meghatároztuk a tennivalókat, a vezetőség minden tagja kapott feladatot. Az ünnepi ülés kb. 70 percig fog tartani a terv szerint.

2015-ben, az I. negyedévében az egyesületi délutánok időpontja: január 5., február 2., március 2.

- 15. A Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület fennállásának 20. évfordulója alkalmából rendezett ünnepség 16 órakor kezdődött a Vaszary villában. Konferált Sárköziné Sárovits Hajnalka titkár, köszöntőt mondott dr. Bóka István polgármester és Bándi László, a Veszprém megyei Honismereti Egyesület elnöke. Debreczeni-Droppán Béla az Országos Honismereti Egyesület elnöke sajnos nem tudott eljönni, köszöntőjét dr. Hullérné Takács Ilona vezetőségi tag olvasta fel. Az ünnepség elején és végén Szekeresné Rózsa Etelka vezetőségi tag olvasott fel részleteket Németh László: „Mi köt a Balatonhoz” és Lipták Gábor: „Bolondéria” című művéből.

Az egyesület 20 éves múltját bemutatta Budané Bocsor Ágnes elnök. Ezután a Füredi História új számát dr. Rácz János felelős szerkesztő mutatta be röviden, majd vetítés következett: képek az egyesület történetéből. A vetítés az elhunyt tagok nevének és fotójának bemutatásával kezdődött.

Tárlókban a régi Füredi Históriaikat kiállítottuk, és minden jelenlévő, a vendégek is, megkapták a legújabb számot.

Minden alapító és jelenlegi tag emléklapot kapott egy kerámia plakett kíséretében. A meghívón, emléklapon, plaketten levő rajz Pálffy Károly festőművész munkája. Polgármester úr szép üvegvázával és virágcsokorral ajándékozta meg egyesületünket.

Az ünnepség végén kötetlen beszélgetésre hívtuk a jelenlévőket egy-egy pohár bor és sütemény kíséretében. A finomságokat nagyrészt egyesületünk tagjai hozták. A vendéglátást Csonka Endre vezetőségi tag szervezte meg kitűnően. Nagyon szép, bensőséges ünnepségen emlékeztünk a 20 éves évfordulóra, mindenki meglegegedésére.

- 18. A Lánchíd Rádió munkatársa telefonon interjút készített a Helytörténeti Egyesület elnökével és dr. Rácz Jánossal, a Füredi História felelős szerkesztőjével. A riportok dec. 30-án délelőtt kerültek adásba.

A Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület köszönetet mond mindazoknak, akik az elmúlt évben 2013. évi adójuk 1 %-ával támogatták. Az így befolyt 58.504,- Ft-ot az egyesület alaptevékenységének finanszírozására fordítottuk.

Kérjük, hogy továbbra is segítsék adójuk 1 %-ával a működésünket!

Adószámunk: 18918421-1-19

* * *

BALATONI HALAINK

A **bodorka** az állóvizek igen elterjedt halfaja, a keszegező horgászat gyakori zsákmánya. Eléggé szállás, de ízletes kis hal. Latin szaknyelvi neve *Rutilus rutilus*. A magyar név népi nyelvi alakváltozata a *bodri*, *bodorkeszeg*, *bódorkeszeg*, a *bodorka* valószínűleg a nyelvjárási névből származó későbbi alakulat. A tájnyelvi *bodor* 'karikába hajlóan göndörödő', a *bódorog* 'kódorog' jelentésű. Egyéb népi nyelvi neve a *búza*

szemű keszeg a szeme körüli pirosas gyűrűről, a *bőke*, *büke*, *bürke*, *göndér*, *őnhál*, *pápakeszeg*, *tamáskeszeg*, valamint a *fakókeszeg*, mert az uszonyai nem olyan pirosak, mint a vörösszárný keszegnek. Latin neve esetében a névadási szemlélet háttere ugyancsak az volt, hogy a páros úszók enyhén vörhenyesek, a páratlanok szürkésen vörösek, a latin *rutilus* szónak is 'piros, vörös' a jelentése. – RJ –

BALATONI VÍZILÁG
LÁTOGATÓKÖZPONT
BALATONFÜRED

Erről a halról kapta lakossági szavazás útján a balatonfüredi **Bodorka Balatoni Vízilág Látogatóközpont** a nevét. A **Tagore sétány** északi oldalán a Balaton élővilágát bemutató ökoturisztikai látogatóközpont 36 halfajt mutat be akváriumában. Az akváriumok melletti három nyelvű, érintőképernyős információs pontok részletes leírást adnak az akvárium lakóiról, változás látható az Adria élővilágából is.

Keddől vasárnapig 10.00 és 17.00 óra között várja látogatóit.

Dr. Németh László
(1927–2015)

Dr. Németh László által gyűjtött füredi ivópoharak

Balra: Stefánia Yacht Egylet klubháza, jobbra: a volt Young-féle hajóépítő
(Képeslap 1900 körül, Városi Helytörténeti Gyűjtemény)

A Stefánia Yacht Egylet klubháza
(Képeslap 1911 körül, Városi Helytörténeti Gyűjtemény)